

শান্তি-কর্মচ

ডিষ্টেশ্বর নেওগ

শান্তি-কর্মচ

ডিষ্টেশ্বৰ নেওগ

শান্তি-কবিতা

শান্তি-কবিতা

© শুরনী প্রকাশ

পুনর মুদ্রণ :
৭. আগস্ট, ২০০৬ চন

মূল্য : ২০.০০ টাকা

প্রকাশক :
শুরনী প্রকাশ
গুৱাহাটী-শিলং পথ
ভঙাগড়, গুৱাহাটী - ৭৮১০০৫

মুদ্রক :
শৰাইঘাট ফটো টাইপছ
উদ্যোগ পাই, বামুণীমেদাম
গুৱাহাটী - ৭৮১০২১

শুরনী প্রকাশৰ পৰা—

কবি-সাহিত্যিক ডিষ্টেশ্বৰ নেওগদেৱৰ বছকেইখন প্ৰচৃতি ইতিমধ্যে পূৰ্ণমুদ্ৰণ কৰা হৈছে। এইবাৰ কৰিবলৈ লোৱাৰখন অকণমান সুকীয়া। অনন্য।

আচলতে এইখন ঠিক পুথি নাছিল। এজন মেহশীল পিতৃৰ তেওঁৰ মাতৃহীনা জীয়ৰীৰ শুভ-পৰিগয়ত অস্তৰতলিৰ পৰা দিয়া মেহ-আশীৰ্বাদৰ অভিনৰ অভিব্যক্তি।

বৰজীয়ৰী মাণিকিমধুৰিৰ (কেতেকী) শুভ-পৰিগয়ত দিয়া মেহ-আশীৰ্বাদ ‘কেতেকী’। দ্বিতীয়া জীয়ৰী অমিয়ামধুৰিৰ (মলয়া) শুভ-বিবাহৰ আশীষ নিৰ্মালী ‘শাস্তি-কৰচ’ আৰু তৃতীয়া জীয়ৰী সপোনমধুৰিৰ (নিজৰা) বিয়াত আশীৰ্বাদ কাপে দিয়া ‘নীতি-কৰচ’। এই তিনিওখনৰ লগতে অপ্রকাশিত ‘গ্ৰীতি-কৰচ’ নামৰ পুথিখনো লগলগাই ‘শাস্তি-কৰচ’ নামে প্ৰকাশ কৰিবলৈ ল'লো। ইয়াত থৃপ খাই থকা সজ উপদেশ, নীতি-বচন আৰু চিৰ সেউজ উক্তিৰোৰ—শাশ্বত, চিৰ সুন্দৰ, অব্যয়।

ইয়াৰ লগতে সংযোজন কৰি দিয়াৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰিলো—দূৰদৰ্শী নেওগদেৱৰ আজিৰ পৰা চলিশ-বিৰাঙ্গিশ বছৰৰ আগতেই চিঞ্চা-চৰ্চা কৰি লিখা ‘শিঙ্কা-সংক্ষাৰ’ বিষয়ৰ লেখা কেইটিমান।

পড়ুৱৈ সমাজে নেওগদেৱৰ অন্যান্য পুথিৰ দৰে ‘শাস্তি-কৰচ’কো আদৰি ল'লেই আমি আনন্দিত আৰু কৃতাৰ্থ হ'ম।

পুথিখন প্ৰকাশ কৰাত শৰাইঘাট ফটো টাইপছৰ স্বত্ত্বাধিকাৰী শ্ৰীযুত যোগেশ শৰ্মা আৰু তেখেতৰ প্ৰেছৰ কৰ্মকৰ্ত্তাসকলৰ সহযোগিতাৰ বাবে আন্তৰিক শলাগ যাচিলোঁ।

জীৱন মাধুৰী নেওগ বৰা
হেমন্ত মঙ্গল নেওগ

কেতেকী

ডিম্বেশ্বর নেওগ

কেতেকী

জীউ মোৰ, জীৱনৰ বিনদীয়া বসন্তই, যুগ-যুগান্তৰ হেঁচি থোৱা
বিচ্ছেদৰ অমুনিয়াহৰ তপত নিশাহ, যিদিনা হঠাতে এৰি দিলে ধৰণীৰ
শীতল বুকুত; তাৰে পৰা উতল মলয় বই তুলি ঢউ থটকি-বাথট
জগতক কৰিলে বিভোৰ! সেইদিনা বনৰ মাজত, নে কি
মনৰ মাজত, তুমি মোৰ জুৰি দিলা বুকু-ভৰা সুৰ! দেহী আই,
সেইটি সুৰেই জানো লুইত পাৰত, একাংজলি ধূলি-বালি লই, একাণ-
পতীয়া হই উমলি থাকোতে, ধেমালি-মগনা মোৰ আজলীজনীক
নিৰিষতে তেনেৱেই বাউলি কৰিলে! বৰালি-বুকুৱা কুটি বালি-ভোজ বন্ধা,
দালিমৰ কেৰ আনি ফটাকানি দৰা-কইনা সাজি বিয়া দিয়া, সকলো
এৰিলে! ধেমালিতে ঘমা-জমা গালে-মুখে ঢাকি ধৰা বাৰবি অলক
আঁতৰাই, তৰা যেন দুটি চকুৰেই ইফালে সিফালে চালে; কাকো
নেদেখিলে! কিনো কথা বোলে? বেলিয়ে বখায় বথ, বায়ু তধা
লাগে, উজাই বৱলে' যেন ধৰিলে লুইত! নেদেখা কোননো পথী,
নুশনা কোননো সুৰ, আহি আচন্তিতে ওলট-পালট এনে ঘটালে
ধৰাত? ধেমালি সামৰি, উদাস অস্তৰ লই সোমালোহি ঘৰ। শেনৰ
এজাত আজি! আজলীজনীৰ নগৰত কোনে আজি লগালে জগৰ?
নাচায়, নাখায়; কাকো মুখৰে নামাতে! চোৱালে-চিতালে;
বেজে ক'লে হাঁহি—“বৰঘৰ শুৱনী, আজলী জীয়ৰী, উলিয়াই দিবলৈ
টান।”.....

বুকু-জুৰ, ধূনীয়া এধানমানি দেহী ৰাপে ধৰা দিলা আহি।
দেখিয়ে চিনিলো মই, জীৱনৰ বিনদীয়া বসন্তত, বিচ্ছেদৰ বুকু-ভঙা
সেই সুৰ তুমি; ধৰিছাহি ৰূপ। মাৰাই বুলিলে, “ওঁহোঁ, এয়ে সি
নেদেখা পথী, কাগেৰে নুশনা সুৰ, কৰিলে বাউলী মোক ছোৱালী
কালত।” কলো মই, “একেটিয়ে। আৰু, বিয়া দিয়া ফটাকানি
দৰা-কল্যা, মই আৰু তুমি।” “ধূনীয়া এধানিটিক কি বুলি মাতিম?
“পিতাই নাম দিলে, সুগন্ধি কেতেকী, আহিৰ নাম হ'ল তৰা।”

“কেতেকী এপাহি, কেতেকী দুপাহি, কেতেকীৰে তিনি পাহি।
ডালৰে কেতেকী, নাচে ঘূৰি ঘূৰি, বোপাদেউ পেলালে হাঁহি।”
—দুফাকি বিয়াৰ নাম। একলা দুকলা কৰি তৃতীয়াৰ জোন তুমি
বাঢ়িলা বেগাই। “শঙ্কলদেৱ বজাৰে, পুতেক মণিকোৰৰ, কোলাতে
খতি-খুন নাই। এবেলা দোলাতে, এবেলা ঘোৰাতে, এবেলা খেড়ি
খেলায়।।” —গীতৰ এফাকি। নাছিলা বজাৰ পো; কিন্তু “অপুতৰ
পুত,” বুলি লই ফুৰিছিলোঁ, চূৰিয়া পিঙ্কাই। “বোপাটি ধূনীয়া,
ধল পাটৰ চূৰিয়া, মূৰত হেঙ্গুলীয়া ছাতি। বাটৰ বাটৰকৰাই, বৈ বৈ
সুধিছে, কোন বিষয়াৰে নাতি।।”—গাইছিলো ধাই-নাম। ধন বা মানৰ
ধনী বজা বা বিষয়া; চেনেহত কিন্তু কেও আমাৰ নিচিনা নাছিল
চহকী বুলি কওঁ বুকু ডাঠি। তোমাক বুৰুত লই স্বৰ্গ চুকি পাইছিল
মাৰা-পিতাৰাই।

আই মোৰ, সংসাৰ-সোতত, গধুৰ শিলৰ দৰে ফুৰিছিলো
তলত বাগৰি; নিজ অৰ্জনৰ বুলি নাছিল একোবে’। তুমি-লখিমীৰ
গুণে বাৰী-ঘৰ, ধন-ধান এপদ-দুপদকে আহিল আপুনি। সোদৰৰ তিনি
ভনী আৰু তিনি ভাই আহিল পিছত। “চোতালৰ আগৰে,
বামকল এজুপি, সিও মোৰ সোদৰৰ ভাই। জীয়াই থাক মানে,
কৰ কাঠি-কামি, মৰিলে লগতে যায়।।”—এফাকি বৰাগী গীত।
তোমালোক সাতোটিকে লই, ঠন ধৰি উঠিছিল সোণৰ সংসাৰ।
কিন্তু, কিন্তু, জন্ম-মৃহূর্তৰে পৰা মোৰ স'তে ফেৰ মৰা নিঠুৰ নিয়তি,
উঠিল ফেপেৰি পাতি। বধিলে সাৰথি মোৰ জীৱন-যুজৰ! ভগদত্ত
বীৰৰ হত্যাত, কেচুৱা পুতেকে পিতৃ-হস্তা অজ্ঞুনক বণ দিয়া দৰে
কেচুৱা তুমিও, ভগা-বণ ভগা-বথ কাঢ়ি লই মোৰ, শক্ৰক দেখালা
বণ-চালি। ধন্যা তুমি, সুযোগ্যা মাতৃৰ অতি সুযোগ্যা তনয়া।
মাতৃ-জাতি ধন্যা এনে কন্যাৰ কাৰণে। কেচুৱা হলেও নাৰী
মাত্ৰ সদায়েই; বৃঢ়া হৈয়ো চিৰকাল নৰ সেই মাতৃৰ পালিত।

জয়-ঘাতী, সমাজৰ, প্ৰকৃতিৰ, বিধান মতেৰে, পিতৃ-গৃহ এৰি
আজি, যাৰা তুমি পতি-গৃহলাই। তাৰ বাবে দেৱে-নৰে প্ৰাণ ভৰি
বৰষিছে আশীৰ নিৰ্মালি; দেৱী-নাৰী সৰে দিয়ে উৰুলি জোকাৰ।
সূৰ্য-সোম, যম-কাল, পঞ্চ-মহাভূত, অনল-অনিল অৱনী-গগন,
দ্যো-ভূঃ সদৌৱে দানিছে আশীৰ্বাদ। সৰ্ব-মঙ্গল-মাঙ্গল্য যি বিষ্ণও

সদায়েই শুভ বৰদাতা, নমস্কৃত্য সি বিষ্ণুক, আগবাঢ়া আজি। মাধৱ-মাধৱ বাক্য, মাধৱ-মাধৱ হাদি, হই সাধুসরে সাধে কৰ্ম সদ; বিশিষ্ট ভারতবৰ্ষ পুণ্যভূমিতেই বৈবাহিক শুভ লগ্ন শুভ যোগ শুভ নক্ষত্রত হক এই কাৰ্য সমাপিত। নিত্য-ত্ৰী, নিত্যজয়ী, নিত্য কল্যাণৰ মঙ্গলায়তন, ভগৱান হক হাদিস্থিত। নমো জ্যোতিকপ বাসুদেৱ! ওম্ বিষ্ণু, ওম্ তৎ সৎ!!

আহাৰ, বৰ, বিষ্ণুৰ স্বৰূপ তুমি, অৰ্চিম তোমাক। লোৱা গন্ধ পুষ্প, এই ধূপ-দীপ। কন্যাৰ কল্যাণ, তোমাৰ কল্যাণ, বিষ্ণুৰ কল্যাণ হেতু এই মহাদান। স্বয়ং লখিমী কৃপা এই কন্যা লভি আজিৰ পৰাই হলা তুমি লক্ষ্মীপতি। হে বৰ, তুমি সাম, এই কন্যা ঝুক। সুউচ্চ আকাশ তুমি; কন্যা এই সুবিস্তীর্ণ শ্যামলা পৃথিৱী। এই ভাৱেৰেই বাস কৰি সন্তোষেৰে শত শৰদৰ সৌভাগ্যৰ সুখ ভোগী সৰ্বতো প্ৰকাৰে।

লক্ষ্মী তুমি, আগবাঢ়া সপ্তপদ। অম-বৃদ্ধি হেতু একপদ আগলই নিয়ক বিষ্ণুৰে। শক্তি-বৃদ্ধি হেতু দুই পদ আগলই নিয়ক বিষ্ণুৰে। ধন-বৃদ্ধি হেতু তিনি পদ আগলৈ নিয়ক বিষ্ণুৰে। সুখ-বৃদ্ধি হেতু চাৰি-পদ আগলৈ নিয়ক বিষ্ণুৰে। পশু-বৃদ্ধি হেতু পাঁচ পদ আগলই নিয়ক বিষ্ণুৰে। সপ্তদ্বিপা বসুমতী জুৰি খ্যাতিমতী হৰলই, পতি-ত্রতা স্বামী সুৱাগিনী, সাত পদ আগলই নিয়ক বিষ্ণুৰে। জনমৰে পৰা ধৰি আজি দিনলৈকে, জানি বা নাজনি মই যি দোষ কৰিলো, ক্ষমা আজি সকলোটি। আত্ৰেশ তাড়না কিম্বা বাক্যৰ পীড়ন, ঘঞ্জন বেগত কিম্বা মঙ্গল চিঞ্চাত, কৰিছিলো যিবা মই, স্বর্গদাত্ৰী তুমি ক্ষমা দিয়া মোক যেন এই মুহূৰ্তত। শব্দ্যাসন, পৰিচছদ, খোৱাৰ সঁজুলি, সামান্য ভাবেৰে সম্প্ৰদান কৰি দিলোঁ যৌতুক স্বৰাপে; সাদৰে গ্ৰহণ কৰা, সেয়েই সহস্র গুণে বঢ়াব সম্পদ। পিতৃকুল এৰি যাবা পতিকুললৈ; তাৰ বাবে উৎকৰ্ষ তোমাৰ, অনুকূল বায়ু আৰু চন্দ্ৰ-সূৰ্য দশোদিশে ঠেলি দূৰলই, পতিকুল অনুকূলা কৰোক তোমাক। শত শৰদৰ আয়ু-যুতী ভাগ্যৱতী হোৱা তুমি চিৰ-তেজস্বিনী।

হেৱা বৰ, সূৰ্যৰ সদৃশ নিজ প্ৰতিভাৰে তুমি জিনিবা সৰাকে; চন্দ্ৰৰ নিচিনাকৈ চেনেহেৰে সকলোকে কৰিবা আপোন। হীন-দুষ্ট-দেৱী যত, সিৰোৱক গৰকিবা বিষ্টৰৰ দৰে। দীপ্তিশালী যিবা, তাকে

দীপ্তিমান করে যি পবিত্র জলে, সেই পাদ্য গ্রহণত হবই তোমাৰ
পদ অধিক উজ্জ্বল। সমুদ্র উদ্দেশে কৰিলা সি অৰ্ঘ্যজল সানন্দে
প্ৰেৰণা, সৱাৰে মঙ্গল হেতু। আচমনীয়ৰ গ্রহণত যশ তেজ বাঢ়ি
যক অবিষ্টি তনূৰ। যি মধুদায়ক, নিজেও মধুৰ, তেনে মধুপৰ্ক ভক্ষি
মধুভোক্তা খ্যাতি লভা; মুখে বাগিঞ্চিয়, নাসিকায় প্রাণ, দুচকুত
দৃষ্টিশক্তি, কর্ণে শ্রোত্রেন্দ্ৰিয়,—বাহ আৰু উক শৌর্য ওজঃ হিত হক;
অবিষ্টান্দ সুস্থ-তনু হোৱা আয়ুৰ্ভান! মঙ্গলৰো সুমঙ্গল অতি শাস্তিময়
জল-সিদ্ধনৰ ফলে ৰোগ-শূন্য হই শক্তি-সুখ, জ্ঞান-ধন, ঐশ্বৰ্য্য-লাভৰ
হেতু ধাৰণ কৰোক জলে তোমা-দুইটিক।

পৰম শুভ আশীৰ্বাদক—শ্ৰীডিবেৰ্ষৰ মেওগ

শান্তি-কবিতা

জ্ঞানাশ্রম প্রথমা শিষ্যা
শ্রীমতী অমিয়া মধুবি
মলয়া আইন্দেউৰ
শুভ পরিণয় দিনৰ সোৱৰণি স্বকাপে
প্রকাশিত

ডিষ্ট্রেশ্বৰ নেওগ
অধিকার, জ্ঞানাশ্রম
যোৰহাট

প্রথম তাঙ্গৰণ
১৬ মাঘ, ১৮৭৯ শক

উচ্চর্গা

দেউতি বুকৰ মোৰ, সংসাৰ-তপন-ভাপে তাপিত পৰাণ পিতৃ-মাত্ৰ
উভয়ৰে কেতেকীৰ মড়সনা মাত আৰু চন্দন-সুগন্ধি লই শীতল মলয়া তুমি
চুলালাহি কোমল চামৰে'! পিছে আজি প্ৰকৃতিৰ বীতি অনুসৰি সোম্যাৰা নিজেই
তুমি গাৰ্হস্থ্য আশ্রম সপোন-মধুৰ কিন্তু কৰ্তব্য-গধূৰ। অতীব ভীষণ আই,
সংসাৰ-সংগ্ৰাম; মোৰ ই বুকৰ পৰা পোনেই ওলাই কিমতে যুজিবা; কিমতে
সহিবা তুমি যাঠি-জোং বিহসনা কাঢ় “তই” মাতে জয় পৰা কোমল প্ৰাণত!!
সেইবাবে সঘতনে বচা এই শান্তিৰ কৰচ পিঞ্চালো দেউতি, মই আপোন
হাতেৰে। পুণ্যৱৰ্তী আই মোৰ দশোদিশে পুণ্য সিঁচি দিবা; অঘপূৰ্ণা আই মোৰ,
বিতৰিবা অয় জগতক; সৰুৰ্বতী আই মোৰ, মুহিবা বিশ্বক তুমি বুলাই বীণত সেই
কোমল আঙুলি। আগবাঢ়া, ভয় নাই, বীৰ-মাতৃকাৰ বীৰ-কন্যা তুমি; তুমুল
যুজতো আবৰি ধৰিব এই শান্তিৰ কৰচে পিতৃ-মাত্ৰ উভয়ৰ হৃদয় স্বৰূপে; স্বৰগৰ
আশীষ নিৰ্মালি পৰিবহি তোমাৰ শিৰত, বিজয় দুন্দুভি উঠে বাজি। পিছে আই,
মাত্ৰ-জাতি তুমি, আশ্রমৰ পিতা নতু জন্মদাতা বাপে যদি কেতিয়াবা কৰিছিলৈ
কঢ় ব্যবহাৰ, ক্ষমি যাবা সকলোটি এই মুহূৰ্তত মাতৃয়ে যিদৰে কৰনে পুত্ৰৰ জগৰ।
আগবাঢ়া আই মোৰ, বিশ্ববিজয়িনী, সপ্তপদী গমনত লাভ কৰি সপ্তম সম্পদ;
শুনা সউ তোলাৰ কুৰলি, আয়তীৰ মধুৰ উৰলি, বিধাতাৰ মঙ্গল মুৰলি।

চেনেহৰ পিতাদেৱেৰা—
ত্ৰীডিম্বেশ্বৰ নেওগ

সংসাৰ

- ১। সংসাৰখনেই সৰাতোকৈ বৰ সাঁথৰ; ইয়াৰ ভাঙনি আজিলৈকে কেৱে কৰিব পৰা নাই। এই সংসাৰলৈ ক'ব পৰা আহিলা, কিৱ আহিলা, ইয়াৰ পাছত কলৈ যাবা, এইবোৰ অনন্ত প্ৰশ্ন; এইবোৰৰ শেষ সমিধান কোনো কালে কোনেও দিব পৰা নাই।
- ২। সংসাৰখন যেনে আচহৰা, তেনে একাচেকাও; দুয়ে দুয়ে যেনেকৈ চাৰি হয়, তেনেকৈ বাইশও হয়। সংসাৰৰ বিহু গছত যিদৰে কেতিয়াবা অমৃতময় ফল লাগে, সেইদৰে কেতিয়াবা ইয়াৰ অমৃত মথোতে গৰল উঠে।
- ৩। সংসাৰ জানিবা এখন ডাঙৰ দাপোণ; তাক তুমি মিচিকিয়ালেই মিচিকিওৱা আৰু কপালৰ গাঁঠি থোপা কৰিলৈই তেনে কৰা দেখিবা। সেই দেখি চাৰি যাতে তোমাৰ বেকা মুখৰ বাবে দাপোণক চাৰি লাঠি নামাৰা।
- ৪। সংসাৰৰ জয়-পৰাজয়ৰ বাহিৰ-ভিতৰ দুটা ফাল; লোকৰ চকুত ধূলি মাৰি তুমি বাহিৰত জয়ী হলা, সি প্ৰকৃততে পৰাজয়। আকৌ পাপ-প্ৰলোভনক বশ কৰি চলোতে দুখ-দৰিদ্ৰতাই তোমাৰ সাৰ হ'ল; ই আধ্যাত্মিক জয়। যেনে-তেনে খেলি জয়ী হোৱাতকৈ ভালদৰে খেলি পৰাজয় হোৱাতো গৌৰৱ।
- ৫। তোমাৰ জন্ম ৰাজ-কাৰেঞ্জত নে টোকোৰা পঞ্জাত, সেইটো লেখৰ কথা নহয়; কিয়নো সি আকঢ়িক! কিন্তু লেখৰ কথা, যি অৱস্থাতেই জন্মিলা লাগে, তুমি তাৰ কিমান সদ্ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিছা!

সমাজ

- ১। মই-বৰ ভাবেই সর্বসাধাৰণৰ ঘাই চালক। গতিকে এজনক হীন বুলিলা,
 মানে তেওঁৰ আত্ম-অভিমান স্বৰূপ খাৰ-ঘৰত ঝুই দি নিজৰো মহামাৰ
 চিষ্ঠিলা! কিন্তু তেওঁক ভাল বোলা, তেওঁ আৰু ভালই দেখুৰাবলৈ চাৰ;
 ই তেওঁৰ বাবে, তোমাৰ বাবে আৰু সংসাৰৰ বাবেও ডাঙৰ লাভ।
- ২। “অধিমে কেৱলে দোষ,
 দোষ যত কৰিয়া বিচাৰ।
 উত্তমে কেৱলে গুণ
 অন্ম গুণ কৰয় বিস্তাৰ॥”
- নাম-ঘোষা
- ৩। সমাজত চলিবলৈ হ'লে, আনৰ পৰা ভাল ব্যৱহাৰ পাবলৈ বিচাৰিলে,
 আনে কি ভাল পায় তালৈ চকু দিবা আৰু সেইমতে চলিবা। মৌ খাৰ
 খুজিলে মৌ-বাহ জোকাই নলবা; নিজৰাৰ পানী পিবলৈ হ'লে তাক
 ঘোদালি নেপেলাবা।
- ৪। আনক কোনো বন্ধু বা ভাৱ গুজি নিদিবা; এটা বন্ধু দোকানীয়ে বেচাতকৈ
 আহকে নিজে কিনিবলৈহে ভাল পায়। বেলি আৰু বতাহৰ সাধুটো কি?
 বতাহে গাৰ বলেৰে যিটো কাম কৰিব নোৱাৰিলে, বেলিয়ে তাক বিনয়েৰে
 সহজে সাধিলে।
- ৫। হাঁহি-খং সংক্রামক ৰোগৰ দৰে তোমাৰ পৰা আনলৈ বাগৰি আকৌ ঘূৰি
 তোমালৈ আহিব। হাঁহিমুখে যেনেকৈ ব'দয়াই বতৰৰ দৰে নিজৰ নিচিনাকৈ
 আনকো ফৰকাল কৰে, গোমোঠা মুখে তেনেকৈ গোমা বতৰৰ লেখীয়াকৈ
 নিজৰ দৰে আনৰো মুখ-মন শুলমাই আৰু ওন্দোজাই পেলায়।

বিনয়

- ১। যেই সেই মানুহেই তোমাতকৈ এটা নহয়-এটা গুণত চৰা; ইয়াক জানি-মানি তেওঁৰ সেই গুণটি বিচাৰি উলিয়াই তাৰ বাবে তেওঁক শলাগ যাচিবা। প্ৰকৃত গুণৰ আদৰ জনোৱা আৰু ভালৰি লগোৱা, দুটা সুকীয়া কথা; আগৰটো অকপট আৰু মহৎ, পিছৰটো কপটীয়া আৰু নীচ।
- ২। আত্মাঘাৰা আত্মাহত্যাৰ তুল্য। নিজ আই-বোপাই বা ল'ৰা-ছোৱালী, ভাই-ককাই বা বাই-ভনী বা নিজ বৎশ পৰিয়ালৰ গুণ-যশ বখানি ফুৰাও কুৰুচিৰ চিনাকি। তুমি নিজৰ সম্পর্কে যিমানে বৰাই কৰিবা, আনে তোমাক নিশ্চয় সিমানে হীন ভাবিব।
- ৩। নিজৰ দুখ-দুর্ভাগ্যৰ কথাও আনৰ আগত উপযাচি বৰকৈকৈ কৈ ফুৰা সুৰুচিৰ কথা নহয়। কথা-বতৰাত নিজৰ বিষয়ে যিমান পাৰা তাকৰাই আৰু লোকৰ সম্বন্ধে কোৱা কথালৈ যিমান পাৰা সৰহাই কাণ পাতিবা। লোকক বৰকৈক ক'ব নিদিয়া বা আনৰ কথাৰ ওপৰতে কথা কোৱা অশিষ্টাচাৰৰ বাহিৰে একো নহয়।
- ৪। কোনো লোকৰ ভূল দোষ তেওঁৰ মুখৰ ওপৰতে নকৈ তেওঁৰ মুখখন ৰক্ষা কৰিবলৈ ছেগ দিবা। তেওঁৰ দোষটো দোষ বুলি নকৈ তুমি সেই অৱস্থাত কি কৰিলাহেতেন, আৰু ভূলটোও তেওঁ যেন জনা কথাহে পাহৰিছে, এনেভাৱে কোৱা উচিত।
- ৫। তৰ্ক-বিতৰ্কৰ পৰা সদায় ফালৰি কাটিব লাগে। বলোৰে এজনক তৰ্কত জিনিও স্বৰূপতে হৰাহে হয়; “হাৰিয়া জিনয় কতো জিনিয়া হাৰয়।” (শঙ্কৰদেৱ) তোমাৰ বাটটো নেৰিবলৈ গৈ কুকুৰৰ কামোৰ খোৱাতকৈ, বাটটো এবি অহা জ্ঞানীৰ কাম নহ'বনে?

নির্ভর

- ১। নিজ অধিকার-অনধিকার চিনিব পৰাহি জ্ঞানীৰ প্ৰকৃত লক্ষণ। খৰিভাৰীত পৰিও ৰজাৰ যি জীয়ৰীয়ে সম্মেৰে ভাত মুঠি মোকলাই খাৰ পাৰে, তেৱেই সুতিৰি; দুৰৱস্থাত পৰিও যি হাঁহিমুখে তাক প্ৰহণ কৰিব জানে, তেৱেই সুপুৰুষ।
- ২। ঢাল খনৰ দুটা ফালৰ দৰে দুটা ফাল ভাগ্যৰো; কাৰ বেলিকা কোন ফাল পৰে সি সম্পূৰ্ণ আকঞ্চিক গুণে তাৰ ওপৰত আমাৰ হাত কিম্বা মাত নাই। কিন্তু যি ফালকে পৰক, তাৰ কি ব্যৱহাৰ কৰো, তাত হ'লৈ আমাৰ সম্পূৰ্ণ দায়িত্ব।
- ৩। “মাৰিলে শিলৰ গড় নোহে বন্দীশাল, লোহাৰেও পিঙ্গৰা নহয়ঃ স্বাধীনচিতীয়া লোকে এই সকলোকে শাস্তিৰ আশ্রম মানি লয়।” এনে নিভীক হৃদয়ৰ স্বাধীন-চিষ্টাত হাত দিবৰ অধিকাৰ নাই দেৱতাবো।
- ৪। যেতিয়ালৈকে আমাৰ নিৰপেক্ষ নিভীক বিবেচনা নাথাকে, যেতিয়ালৈকে আমি পৰৰ বিচাৰৰ অধীন, তেতিয়ালৈকে আমি দাসৰো দাস, আৰু পানীৰ সোতত উটি যোৱা খেৰ-কুটাৰ নিচিনা।
- ৫। সৌভাগ্য-সম্পত্তি, মান-ঘৰ্ষণ, মিতিৰ-কুটুম্ব, সৰহ কি নিজ স্বাস্থ্যও স্বাধীন চিতৰ শাস্তিৰ বাবে ঘৰৰ মানুহ নহয়, চপনীয়াহে। সেইবোৰ বেৰৰ মাটিৰ দৰে, গোৰ মাৰিলৈই ওৰ পাৰে; প্ৰকৃত শাস্তি আৰু সুখ নিজ মনৰ বাপতিসাহোন।

সুখ-দুখ

- ১। বদঘাই আৰু ভাৰীয়া বতৰৰ দৰে বা জাৰ-জহৰ নিচিনকৈ সৌভাগ্য আৰু দুৰ্ভাগ্য বাহিৰ জগতখনৰ কথা; তাত তোমাৰ সুকীয়া কৰ্তব্যৰ কথা হ'ব পাৰে, কিন্তু ভাল-বেয়া বা হৰিয-বিবাদৰ কাৰণ নাই; কিয়নো সেইবোৰ তোমাৰ ইচ্ছাত হোৱা নাছিল। তদুপৰি আমাৰ প্ৰকৃত মঙ্গল-আমঙ্গল সেইবোৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ নকৰে, কৰে সেইবোৰ শাসন বা ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা আমাৰ বিচাৰ-বুদ্ধি বা আধ্যাত্মিক শক্তিৰ ওপৰত।
- ২। স্বাধীনতাই সুখ, পৰাধীনতাই দুখ; এই কথা শাৰীৰিকতাকৈ মানসিক বা আধ্যাত্মিক ভাৱে বিশেষ সত্য। সাংসাৰিক সৌভাগ্য-দুৰ্ভাগ্য বা জয়-পৰাজয় একোৱেই স্বাধীন মনৰ কাৰ চাপিব নোৱাৰে; বৰঞ্চ প্ৰকৃত আত্মসংঘৰ্ষী মন দৈহিক, মানসিক, নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক জগতৰ ওপৰত চক্ৰবৰ্তী সপ্রাটি।
- ৩। আনৰ দোষ বা দুৰ্ব্যৱহাৰেও মনৰ শাস্তিক টুলাৰ নালাগে; সকলো যে নিৰ্দোষ বা সাধু হ'ব তাকেনো কিয় ভাৰিবা? বৰঞ্চ মানুহ দৃষ্টি বা অসাধু হ'ব এহাজাৰ এটা কাৰণ থাকিব পাৰে; সহানুভূতিৰে তেওঁলোকৰ বাহ্যিক বা মানসিক অৱস্থা অধ্যয়ন কৰিবা, তেনেহ'লে খং উঠাতকৈ তেওঁলোকৰ প্ৰতি পুতোৰে তোমাৰ মন-প্ৰাণ উপচি পৰিব।
- ৪। লোকে যদি তোমাক বেয়া বুলিলে বা গালি শপিলে বেয়া পোৱা, ভাল বুলিলে বা প্ৰশংসা কৰিলেও বেয়া পোৱা উচিত; বেপাৰৰ নাৰত ভৰি দিয়া মাত্ৰই লাভৰ দৰে হানিব ভাগীও তুমি হলা, আৰু হানিটো নামানি অকল লাভৰ ভাগলৈ বাট চোৱাজন নিশ্চয় অন্যায় আৰু অবিবেচক অংশীদাৰ।
- ৫। পাপৰ বেহাৰ দৰে পুণ্যৰ বেহাৰ বেয়া। এজনৰ হিত সাধিলা, প্ৰত্যুপকাৰ নকৰিলেও অন্ততঃ তোমাৰ শলাগ ল'ব বুলি; পাছত দুৰ্ভ্যগ্রান্মে তেওঁ প্ৰত্যুপকাৰ কৰা বা শলাগ লোৱা দূৰৰ কথা, তোমাৰ অহিতহে চিঞ্চিলে; তেতিয়া দ্বিতীয়বাৰ সেইজনৰ হিত সাধিবলৈ চোৱাতকৈ অহিত সাধনলৈহে তোমাৰ মন ঘাব পাৰে। এতেকে হাত দিবলৈ মেলিবা, লবলৈ কোঁচাবা; আশাশুধীয়া হৈ কৰ্তব্য জ্ঞানেৰে পুণ্য কৰিবা, উলটি নাচাবা। “তোমাৰ সৌ হাতে কি দিলে, সাৰধান, তোমাৰ বাঞ্ছাতে যেন তাৰ ভুনাপায়।”

আত্ম-চিন্তা

- ১। তোমার আগচরাত তুমি বহু, আলহী-অতিথিক সাক্ষাৎ করা, কিন্তু নিশ্চয় তাত খোরা-শোরা নকরা; সেইদেরে বাহির মানুহৰ লগত হঁহা-মতা আৰু সাংসারিক ব্যৱহাৰ কৰিলেও, শুব-খাৰলৈ ভিতৰলৈ অহাৰ দৰে, দিনটোৰ অন্ততঃ কিছু সময় আত্ম-চিন্তার বাবে আছুতীয়াকৈ লৰা। বাহির চলন-ফুৰণত তুমি ব্যৱসায়ী বা শ্ৰমজীবী যিহকে-তিহকে হ'ব পাৰা; অকল আত্ম-চিন্তাতহে তুমি মানুহ।
- ২। নাৰিকে বিষুৱ বেঢ়াৰ গ্ৰীষ্ম-মণ্ডলৰ পৰা সুমেৰ-কুমেৰৰ অতি শীত মণ্ডলৈকে ফুৰে, কিন্তু নিজ দেহৰ উত্তাপ লগত লৈ নুফুৰিলে সেই বিভিন্ন উত্তাপত চলা সম্ভৱ নহলহেঁতেন; তেনেকৈয়ে তুমি যতে যিহতে ফুৰা লাগে, নিজক কোলোমতেই পাহৰিলে নচলিব; কিয়নো আত্ম-চিন্তা নিজ দেহৰ উত্তাপৰ দৰে।
- ৩। সকলোৰে কথালৈ কাণ দিও, আটাইৰে দৃষ্টি-ভঙ্গিলৈ মন কৰিও আৰু সদৌৰে বিচাৰৰ প্ৰতি সম্মান দেখুৰাইও, তোমার নিজ বিবেচনা অকুলৰ বাধিবা আৰু বিনীতভাৱে কিন্তু দৃঢ়তাৰে তোমার নিজ সুবিবেচিত মত প্ৰকাশ কৰিবৰ সৎ সাহস গোটাবা। আৱশ্যক অনুসাৰে এনে স্বাধীন ন্যায় মত প্ৰকাশ কৰাৰ বাবে মহাপুৰুষসকলে ধন-মান-প্ৰাণ পৰ্যন্ত উছৰ্গা কৰিবলৈ কৃষ্ণিত নহয়।
- ৪। নোহোৱা কথাটো “নহয়” বুলিবলৈ যাৰ সাহ নাই, তেওঁ পৰৱৰ দাস বা নিজ স্বার্থৰ গোলাম; সংসাৰৰ সোতত তেওঁ উটি যায়, পাৰ উঠিব নোৱাৰে। বেৰমিটাৰে (চাপমান যন্ত্ৰ) হিৰ বায়ুৰ হেচাৰ পৰিমাণ বুজায়, কিন্তু বতৰ-কুকুৰাই চৰ্ঘল বায়ুৰ স্বতাৰ দেখুৱায়; তেনেকৈয়ে স্বাধীন লোকৰ মতক মানুহৰ মাত আৰু ইবোৰক ভাটোৰ মাত বা প্ৰতিধৰনি বুলিব পাৰি।
- ৫। জীৱ হত্যাৰ ভিতৰত নৰ হত্যাই ডাঙৰ; পিছে, নৰ হত্যাতকৈও সত্যৰ হত্যা ভয়ানক; নৰ হত্যা কৰিলে নশ্বৰ দেহৰ অগ্ৰিম বিনাশ কৰা হয় মাত্ৰ, কিন্তু সত্যক হত্যা কৰিলে অবিনশ্বৰ আত্মাক হত্যা কৰাৰ তুল্য হয়। এই বাবেই মহাপুৰুষসকলে সত্যৰ বিনাশতকৈ নিজ নশ্বৰ দেহক বিসৰ্জন দিবলৈহে আগবাঢ়ে।

মিলন

- ১। চারি-আলির মূরত দুজনৰ চা-চিনাকি আৰু মিলা-প্ৰীতি ঘটিল; শেষত ইজনে সিজনক ক'লৈ, “যাওঁ, বলা।” দুয়ো খোজ দিলে; কিন্তু এজনে পূবলৈ আৰু ইজনে পশ্চিমলৈ মৃ কৰি। জীৱনৰ চারি-আলিতো এইদৰেই বহুতক থস্তেকীয়া চকুৰ চিনাকিয়ে কাষ চপায়, কিন্তু প্ৰাণৰ চিনাকি নোহোৱাত এৰাএৰি হ'ব লগা হয় চিৰকাললৈ।
- ২। জীৱন কেৱল চকুলোৰ নৈ নহয়; সেই বুলি ই মাত্ৰ খোৱা-পিয়াৰ বালি-ঘৰো নহয়। স্বৰূপতে জীৱন সেৱাৰ ঠাই; এই সেৱাত যথেষ্ট কষ্ট আছে সচা, কিন্তু তাৰ লগত অভাৱনীয় আনন্দও আছে। এই বিমল আনন্দ লভিবলৈ হ'লে নিঃস্বার্থ সেৱা-ধৰ্ম-ব্ৰতী হ'ব লাগিব।
- ৩। প্ৰকৃত সেৱা-ধৰ্মী হ'বলৈ হ'লে নিজা সুখ-ভোগৰ বাহিৰে আৰু প্ৰায়ে নিজা সুখ-ভোগৰ বিপৰীতে তোমাৰ এটা প্ৰায় অহৈতুক উদ্দেশ্য ধাকিব লাগিব; ইয়াৰ বাবে যথেষ্ট ত্যাগ কৰিব লাগিব, আৰু এই ত্যাগ বা পৰোপকাৰতেই প্ৰকৃত আনন্দ পাব লাগিব; কিয়নো এই ত্যাগৰ প্ৰতিদান আনৰ পৰা বিপৰীতভাৱে পালেও তোমাৰ গা টেঙাব নোৱাৰিব, কিয়নো সেৱাহে তোমাৰ লক্ষ্য।
- ৪। পৰম্পৰ, পিতৃ-মাতৃ, ভাই-ককাই, বাই-ভনী, জ্ঞাতি-মিত্ৰ, বৎশ-পৰিয়াল, সমাজ আৰু সংসাৰৰ মাজেদি এই স্বার্থহীন, বাধাহীন আৰু অস্তহীন সেৱাৰ সোত বোৱাই নিয়াই বিয়াৰ মহৎ উদ্দেশ্য। তাকে পাহাৰি অকল গাই-গোটা পেটে-ভৰাল হৈ সক্ষীৰ্ণ সুখ-উপভোগ কৰিবলৈ হ'লে বিয়াৰ উদ্দেশ্য বিফল হয়; কিয়নো সীমাবদ্ধ সুখ-ভোগৰ বাবে হোৱা শ্ৰী-পুৰুষৰ মিলন প্ৰকৃততে বেশ্যালি।
- ৫। “সংসাৰত ঈশ্বৰৰ কাৰ্য কৰিবলৈ,
ঘৰ এৰি গলি তই কিহৰ বেজাৰ,
সংসাৰ মৰুৰ শ্যাম বট-বৃক্ষকপা
পুণ্যবাট দেখুৱাতী সৰগ জীয়াৰী
ত্ৰিয়ত মৰত মুখে ঢালিবা পীয়ুষ
বিৱাহৰ মহৎ আদৰ্শ ইয়াৰ বাহিৰে কিবা হ'ব পাৰে নে?
- মানুহক দিবলই ছঁয়া;
বিশ্বজুৰি মলিয়ক দয়া।
সন্তাপীৰ সুখ পাপীৰ ত্ৰাণ।
আগবাঢ়া কৰি শাস্তি ন্বান।
অৱ দিবা অমপূৰ্ণ হই”—

বিবাহ

- লৰালৰিকে বিয়া সোমালো লাহে-ধীৰে অনুতাপ কৰি থাকিব লগা হয়।
- সাধাৰণ বৈবাহিক জীৱন গৌৰৱময় কৌমার জীৱনতকৈ শ্ৰেষ্ঠ।
- বিয়া নোহোৱালৈকে মানুহৰ চৰিত্ৰ আধাৰে গঠিত হয়।
- নিজৰ ধৰংস সাধিবলৈ হ'লৈ ধনী তিৰতা বিয়া কৰাব।
- বিয়াত সৌভাগ্যশালী নহ'লৈ সৌভাগ্যশালী হৈ ওপজা মিছ।
- চিপজৰী আৰু লঙ্গ-গাঁঠি কপাল-গুণীয়া কথা।
- বিয়াৰ আগত মানুহে সপোন দেখে, বিয়াত সাৰ পায়।
- ঘৈণী লঘু হ'লৈ গিৰিয়োক গধুৰ হয়।
- সজ ঘৈণী লাগিলে সজ জীয়ৰী আনিবা।
- পুৰুষৰ বহিৰ্দৃষ্টি, তিৰতাৰ অন্তদৃষ্টি।

‘সংসাৰৰ উপেক্ষা বাশিৱে
 নাশিবনে শাস্তি হাদয়াৰ?
 বাটৰুৱা লোকৰ কথাতে
 ভাঙিবানে আপোনাৰ ঘৰ?
 অভিমান ভৰা হাদয়ত
 বিন্ধিবতো উপেক্ষা বাণে!
 আমি হেৰা নৰ সংসাৰত
 দাসৰো যে দাস, নাজানানে?’’

আদৰ্শ

- ১। এটি মহৎ চৰিত্ৰৰ বিকাশ সিজনৰ অন্তৰালাৰ অৰ্দ্ধপ্ৰকাশ মাত্ৰ। তেওঁৰ অন্তৰ্জগতে বহিৰ্জগতত নিজৰ কপ দেখুৱাবলৈ কৰা যুজ-বাগৰবোৰেই তেওঁৰ দিঠকৰ সপোন আৰু তাৰ সিদ্ধিখিনয়েই সাধনা। সেই আদৰ্শ বা সপোনবোৰৰ পৰিপাটিতা, তীৰতা আৰু উদগ্ৰীৱতা অনুসৰিয়েই তেওঁৰ সাধনাই গঢ় লয়।
- ২। সপোন দেখি সেই সপোনবোৰ দিঠকত পৰিণত কৰিবলৈ যত্ন নকৰা মানে অন্তৰালাৰ বিশ্বাসঘাতকতা কৰা। কিছুমান সপোনৰ আকৌ এনে হেঁচা যে সিহঁত সাৰ্থক নোহোৱাকৈ নেৰে, সেইবোৰৰ ভুই কোনোমতেই নুনমায়; সেইবোৰেই প্ৰতিভা, “নৱনৱোন্মেষশালিনী বুদ্ধি।”
- ৩। সপোনবোৰেই সৌভাগ্যৰ সোণালী জিলিঙ্গনি; তালৈ পিঠি দিলে বা সেই

উদ্গনিত আগনাৰাঢ়িলে বিফলতাৰ গেলা ভাৰীয়াত জীৱন পঢ়ে।
সপোন বা আদৰ্শ নোহোৱা জীৱন বঠা নোহোৱা নাৰৰ দৰে কেনিবা উটি
যায়।

- ৪। সুখ-সন্তোষ মনৰ কথাহে, ধনৰ কথা নহয়। ঐশ্বর্য্যও লাভিত আৰু
দাবিদ্যও গৌৰৱাদ্বিত হ'ব পাৰে। ধন-পদবীৰ পৰা পোৱা মান-মৰ্য্যদা
মৈৰা পাখি গুজি লোৱা ঢোৱা-কাউৰীৰ ঘশস্যা; নিজ দেহৰ তাপৰ লগত
বায়ুৰ তাপৰ মিলেই যেনেকৈ শাৰীৰিক সাম্য, অন্তৰ্জৰ্গতৰ লগত
বহিৰ্জৰ্গতৰ সামঞ্জস্যই সেইদৰে মানসিক শাস্তি।
- ৫। লোকৰ কথাত কাণ, আনৰ পৰা বিচৰা মান, ইন্দিয়ৰ ভোগ বাঞ্ছা, ধনৰ
অন্যায় আকাঙ্ক্ষা, এনে পাপ-বেহাৰ বাবেই আমি সংসাৰত দাসৰো দাস।
নিজৰ জীৱিকা বা মঙ্গল-সাধনৰ বাবে পৰমুখাপেক্ষী হোৱাতকৈ তোমাৰ
অজনকৰ্ত্তাৰ প্ৰতি ডাঙৰ লাঙ্গনা হ'ব নোৱাৰে। তোমাৰ মুক্তি লোকে সাধন
কৰি দিব আৰু তোমাৰ ভাত মুঠি লোকে গিলি দিব বুলি ভৰা একে কথা।

অৰ্জন

- ১। এৰা, ধন-সংগ্ৰহ মাত্ৰই ধন-অৰ্জন নহয়। ভেতি খোৱা বা ৰাজহৰা ধন
অপহৰণ কৰাটো সেইদেখি তোমাৰ অৰ্জন নহয়, ই অকল চুৰি বা
ডকাইচিতয়েই নহয়, বিশ্বাসঘাতকতাও। আশাশুধীয়া জীৱ-সেৱাৰ নিৰ্মালি
কাপে অহা ধনেইহে প্ৰকৃত অৰ্জন; গতিকে এটা চকু বোগীত আৰু ইটো
চকু তেওঁৰ ধনৰ জোলোঞ্জত হৈ কৰা চিকিৎসাতো ঘোল অনাই প্ৰকৃত
অৰ্জন নহয়।
- ২। সন্মান লাভৰ বিবেৰেও একে কথাই। তোমাৰ আশাশুধীয়া জীৱসেৱাৰ
বাবে যদি সন্মান আহে, আহক; তাক সহিবা বা মন গ'লে ঘঞ্জেৰে
বাখিবা। কিন্তু জীৱ-সেৱা কৰিলা বা নকৰিলা, মানসিক আৰু নৈতিক
গেলা-পচা খাল-ডোঙ একোকে নগণি বলিয়াৰ দৰে সন্মান তুমি খেদি
ফুৰিলা বা ভিক্ষা কাপে কাৰবাৰ পৰা খুজিয়ে ললা বা কোনোবাই এনেয়ে
দিলেও তুমি “স্বস্তি” বুলি চকুৰ টিপতে তোমাৰ জোলোঞ্জত ভৰালা, ই
চোৱাং বেপাৰৰ বাহিৰে একো নহয়।
- ৩। অৰ্থ যিদৰে সাধাৰণতে বহুত অনৰ্থৰ মূল, মান-মৰ্য্যদাও তেনেকুৰাই;
এইবাবেই প্ৰকৃত সুধীজনে ইয়াক বৰ বিহ বুলি ভাবে। মান-মৰ্য্যদাই
তোমাক নিজক পাহৰায়, অপমানেহে সৌৰৰায়; মান-মৰ্য্যদাত কলি আৰু

অপমানত নাবায়ণ সোমাই আছে, এই বাবেই নমন্দাৰত প্রতি নমন্দাৰ কৰা নিয়ম।

- ৪। ভাবনাত তুমি বজা হবা নে খৰিভাৰী হবা সেইটো লেখৰ নহয়, কিন্তু যি ভাওকে লোৱা তাকে প্ৰাণৰস্ত কৰি তোলাহে কথা। কিয়নো বজাৰ ভাৰতকৈ খৰিভাৰীৰ ভাও লৈও তুমি ভাল ভাৰবীয়া হ'ব পাৰা, আৰু সেইটো সুবিধাও; কিয়নো তল হাতত থকা বাবে দৰ্শকৰ তোমাৰ প্ৰতি অধিক সহানুভূতি জন্মিব। মুঠতে তুমি কিছত ধৰা সেইটোতকৈ কিছত এৰা, সেইটোহে লেখৰ কথা।
- ৫। প্ৰতিকূল অৱস্থা সাধাৰণতে ডাঙৰ সম্পত্তি; কিয়নো তাক জয় কৰিব পৰাতেই মানুহৰ মনুষ্যত্বৰ বিকাশ। অনুকূল বাযুত নাও মেলি নো তোমাৰ বঠাত বাহুৰ বল দেখুৱাবা কেনেকৈ? বিনা বিবে জীৱস্ত কিবা জন্মে জানো? জগতখন ভৱিতব্যতাৰে ভৱি আছে; যিহতে তিহতে ধৰিয়েই তুমি তোমাৰ সপোন অনুসৰি তাক কপ দিব পাৰা। ধৰকৈ ভবা, খৰকৈ থিৰ কৰা আৰু ধৰকৈ কাম কৰাই ক্ৰিয়াশীল ব্যক্তিত্ব।

যুদ্ধ-শান্তি

- ১। “ৰণৰ মেৰত পৰা এটা ডাঙৰ জাতিৱে যে নিজৰ চাৰি সীমা ৰক্ষা কৰিলৈই হ'ল, এনে নহয়; ই নিজৰ নীতি-জ্ঞানো ৰক্ষা কৰিব লাগে। নিজ জন্মভূমিৰ পৱিত্ৰ মাটি সৈন্যই আৰু পৱিত্ৰ চিঞ্চা ভাবুকসকলে ৰক্ষা কৰিব; যদি এই চিঞ্চাক তেওঁলোকে সাময়িক ভাবাবেগৰ বহতীয়া কৰে, তেন্তে তেওঁলোকে দেশৰ প্ৰাণক বিশ্বাসঘাতকতা কৰা হয়, আৰু ইও জাতিৰ পৈত্ৰিক সম্পত্তিৰ সামান্য অংশ নহয়।” —ৰোমা ৰোলা
- ২। “জীৱন, স্বাধীনতা, সুখ-শান্তি আদি মানুহৰ জন্মস্বত্ত্ব; শাসিতসকলৰ সম্মতিৰ পৰা পোৱা স্বত্ত্বৰ দ্বাৰা মানুহৰ এই স্বত্ত্ববোৰ ৰক্ষা কৰা শাসকসকলৰ কৰ্তব্য। এই কৰ্তব্যত যেতিয়া তেওঁলোক পৰামুখ হয় বা এই স্বত্ত্ববোৰ যেতিয়া তেওঁলোক পৰিপন্থী হয়, তেতিয়া সেই শাসকসকল গুচোৱা বা সলনি কৰাও শাসিতসকলৰ স্বত্ত্বৰ ভিতৰৰা।” —আমেৰিকাৰ স্বাধীনতাৰ ঘোষণা।
- ৩। “মানুহ জাতিৰ উন্নতি আৰু অৱনতিৰ লগত মোৰ উন্নতি আৰু অৱনতি গঁথা আছে; তাৰপৰা পুলুকা মাৰি সাৰিবৰ উপায় নাই। স্বৰূপতে মানুহ জাতিৰ ভিতৰত, মানুহ জাতিৰ পৰা, মানুহ জাতিৰ হেতুকে মই জীয়াই

আছো; গতিকে মানুহ জাতির প্রতি কর্তব্য সাধন নকরাকৈ মোৰ জাতি,
পৰিয়াল বা নিজৰ কর্তব্য সাধন কৰিবৰ উপায় নাই।”—জিহেপি
মেজিনি।

৪। “সমানে সমানেহে শাস্তি বা মিল হ'ব পাৰে; বিশ্বশাস্তিৰ বাবে
জাতিবোৰ মাজত শক্তিৰ সমতা হ'লৈই নহ'ব, শক্তিৰ মিলন হ'ব
লাগিব। সম্পত্তিৰ নিচিনাকৈ এটা জাতিৰ শাসন আন এটা জাতিলৈ
হস্তান্তৰিত কৰিবৰ কাৰো অধিকাৰ নাই।”—উত্ত্ৰা উইলছন।

৫। “মানুহ জাতিৰ আদৰ্শ লাভৰ সুদীৰ্ঘ কাৰ্য-সূচী, অধিক সুন্দৰ আৰু অধিক
সুখী জগত এখনৰ কল্পনাৰ উপলব্ধি, সময়-সাপেক্ষ; কিয়নো মানুহ আৰু
জগত উভয়েই গঢ়নিৰ বাটত। পিতৃভক্ত পুত্রসকলে যেনোকে পিতৃৰ
উদ্দেশ্য বা আজ্ঞা মানি ঘৰখন আদৰ্শৰূপে গঢ়ি তুলিবলৈ যত্ন কৰে,
তেনোকে বিশ্বপিতাৰ জগতখন অধিক সুন্দৰ আৰু অধিক সুখী কৰি
তুলিবলৈ চেষ্টা কৰাও তেওঁৰ শ্রেষ্ঠ সন্তান মানুহৰ কর্তব্য।”

—উইলিয়ম হাইড

শাস্তি-করচ

বেঁ মার বীৰে জড়ানি পৰি হৈলে জোচি পৰি বীৰে জোচি
জোচি। কথি পৰিপৰিপৰি জোচি জোচি পৰি পৰি জোচি জোচি।
জোচি বেঁ মার বীৰে জড়ানি পৰি হৈলে জোচি পৰি বীৰে জোচি
জোচি। পৰি পৰিপৰিপৰি জোচি জোচি পৰি পৰি জোচি জোচি।

জোচি বেঁ মার বীৰে জড়ানি পৰি হৈলে জোচি পৰি বীৰে জোচি
জোচি।

জোচি বেঁ মার বীৰে জড়ানি পৰি হৈলে জোচি পৰি বীৰে জোচি
জোচি।

গৃটার্থ

১। জীরনৰ লক্ষ্য কি?	আত্ম-উপলক্ষ্মি।
২। প্রকৃত জীরন কি?	আত্মবোধ, আত্মস্মৃতি আৰু আত্ম-অনুভূতি।
৩। মহামৃত্যু কি?	আত্ম-বিশ্মৃতি।
৪। প্রকৃত ধৰ্ম কি?	সত্য, ত্যাগ, সংযম আৰু ব্ৰহ্মাচৰ্য।
৫। ধৰ্মলাভৰ উপায় কি?	বাসনা-ত্যাগ।
৬। মহা পাপ কি?	দুৰ্বলতা, ভীৰুতা, সংকীৰ্ণতা, পৰশ্রীকাতৰতা, স্বার্থপৰতা আৰু কাপুৰুষতা।
৭। মহাপুণ্য কি?	বীৰত্ব, পুৰুষত্ব আৰু মনুষ্যত্ব।
৮। মহাশক্তি কি?	ধৈৰ্য্য, সহিষ্ণুতা, নিষ্ঠাভক্তি।
৯। মহাসম্বল কি?	আত্মবিশ্বাস আৰু আত্মনিৰ্ভৰতা।
১০। মহাশক্তি কি?	এলাহ, টোপনি, তন্ত্রা, জড়তা আৰু কাম।
১১। মহা মিত্র কি?	উদ্যম, উৎসাহ আৰু অধ্যৱসায়।
১২। নৰকৰ মূল কি?	কুসঙ্গ, অভিমান আৰু ভেদ-ভার।
১৩। স্বৰ্গৰ মূল কি?	সাধুসঙ্গ আৰু সজ্জন-প্ৰীতি।
১৪। দুখৰ মূল কি?	অসঙ্গোষ, স্বার্থপৰতা আৰু ইন্দ্ৰিয়-সেৱা।
১৫। সুখৰ মূল কি?	সঙ্গোষ, পৰার্থপৰতা, ইন্দ্ৰিয়-জয়।
১৬। বন্ধন কি?	বিষয়ানুৰাগ আৰু ইন্দ্ৰিয়-ভোগ।
১৭। জগজ্জয়ী কোন?	যি নিজ মনক জয় কৰিছে।

সংকল্প

১। গোমোঠা-মুৰা নহম; হাঁহিমুখীয়া হম। ২। পাহৰা স্বভাৱ গুচাম; স্মৃতি-শক্তি বঢ়াম। ৩। খেলিমেলি ভাব এৰিম; একাগ্রতা শিকিম। ৪। সময়ৰ অসং ব্যৱহাৰ এৰিম; ছেগৰ আগচুলিত ধৰিম। ৫। বেয়া কামত পিছ হইকিম; ভাল কামত আগবাঢ়িম। ৬। দীৰ্ঘসূত্ৰিতা এৰিম; নেৰা-নেপেৰা গুণ ধৰিম। ৭। দুৰ্বলচিত্তীয়া নহম; সবল-মনা হম। ৮। আত্মবিশ্বাস নেৰিম; আত্ম-নিৰ্ভৰতা বঢ়াম। ৯। নীচাভিকা এৰিম, সৎসাহস জন্মাম। ১০। অদৃবদৃষ্টি নহম; দৃবদৃষ্টি বঢ়াম। ১১। তাৰ্কিক নহম; মিতভাষী হম। ১২। দুখবাদ এৰিম; আশাৰাদ ধৰিম। ১৩। মাৰাত্মক চিঞ্চা এৰিম; সজ বিবেচক হম।

ମୀତି-କରଚ

ଡିଲ୍‌ବେଶ୍ଵର ନେତ୍ରଗ

ଆଧିକାର; ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜଳି

ଓବାହାଟୀ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ

୨୫ ଫାଣୁଳ, ୧୯୮୪ ଶକ

উচ্চরণ

জ্ঞানাশ্রমৰ দ্বিতীয়া শিষ্যা
আমাৰ সকল মাজু জীয়াৰী
শ্ৰীমতী সপোন মধুৰি (নিজৰা) আইদেৱলৈ

কেচা সোণ জীৱনৰ, পিতৃ-মাতৃ উভয়ৰ 'সংসাৰ-মৰক' জীপ্ দি ৰাখিম' বুলি
মৰম নিজৰা তুমি নামিলা ভূমিত; গীত-বাদ্য-নৃত্য লৈ আনন্দ বিলাই সাজিলা
আমোল-মোল মৰকৰ ফুলনি। নিয়তিৰ নীতি, আই, ঘূৰি আজি নিজে তুমি পশিবা
সংসাৰ; দেখা পাবা বিভীষিকা তাৰ। সি চক্ৰবেহ্ত অকলে সোমাবা তুমি;
বিপদৰ সপ্তৰথীহাঁতে জানোচা সশঙ্কে ধৰে বেৰি! সেইদেখি পিঙ্কালোঁ তোমাক এই
নীতিৰ কৰচ; আবৰি ৰাখিব সেয়ে মোৰ হাদয়ৰ দৰে নিতউ তোমাক। আগবাঢ়া,
আই মোৰ বিশ্ব-বিজয়িনী, সপ্তপদী গমনত সপ্তম সম্পদ লভি। জ্ঞানাশ্রম তথা
গৃহস্থাশ্রমত যদি পিতাই তোমাক কৰিছিল কেতিয়াবা কাঢ় ব্যৱহাৰ, পাহৰি
পেলোৰী তাক এই মুহূৰ্তত; মাতৃ-জাতি তুমি আই, মাতৃয়ে যিদৰে দায় নথৰে
পুত্ৰ, তুমিও সিদৰে মোৰ ক্ষমিবা জগৰ।

সংসাৰ-মৰকৰ শ্যাম বট-বৃক্ষ ৰূপা
সন্তাপীৰ সুখ পাপীৰ ত্রাণ;
পুণ্যবাটি দেখুৰাতী সৰগ-জীয়াৰী,
আগবাঢ়া কৰি শাস্তিস্নান।"

২৫ ফাগুন, ১৮৮৪
ওৱাহাটী

মৰমৰ পিতাদেৱৰা
শ্ৰীডিষ্মেশ্বৰ নেওগ

জীৱন-অমিয়া

[ক] সন্ত আৰু পাষণ্ড

শৈলে শৈলে হেৰা মাণিক নাপায়, গজে গজে মুক্তা নাই। সাধুও সৰ্বত্র নাথাকে,
চন্দন জানো বনে বনে পায়?"

সংসাৰখন বৰ একা-চেকা। পিছে সাপৰ বাহ আৰু কাঁইটৰ মাজৰ পৰাই
কেতেকী অনাৰ দৰে ইয়াৰ ভিতৰৰ পৰাই জীৱনৰ অমিয়া ধিমান পাৰি সিমান
থপিয়াই আনিব লাগিব, সাধু-সম্ম্যাসী হৈ সমাজৰ পৰা ফালৰি কাটি নহয়। দিন-
বাতি, ব'দ-ঘাই আৰু গেলা-ডারবীয়া বতৰৰ দৰে, সন্ত-পাষণ্ড আৰু ভাল-বেয়া
লোক লৈয়েই চিৰকাল সমাজ। যুগে যুগে দেশে দেশে কত বুদ্ধ, কত যীশুৰ জন্ম
হ'ল; কিন্তু সন্ততকৈ পাষণ্ডৰ লেখ অনুপাতত কেতিয়াও টুটা নাই।

"বলিয়া হাতীক কোমল মৃগাল সৃতাৰে বাঞ্ছিবাঁ? বাঢ়া;

শ্ৰীষ পাহিৰে বজ্রমণি তুমি কাটিব খুজিছাঁ? কাটা।

লোগ-সাগৰত মৌৰ টোপালেৰে মাধুর্য বচিবা? বঁচা;

পাষণ্ডক সুধা-মাতেৰে ভুলাবা? ইহে বলিয়ালি, মিছা!"

পঞ্চতন্ত্ৰ, হিতোপদেশ আদিৰ সাধুবোৰ সাধুৰেই; গঞ্জ বা মিছা কথা নহয়।
ডাকইনৰ অভিব্যক্তিবাদ শাৰীৰিক ক্ষেত্ৰত মানো বা নামানো, মানসিক আৰু
নৈতিক ক্ষেত্ৰত হ'লে নামানি নোৱাৰিব। চাৰি ঠেঙৰ দুঠেঙ বাহিৰত খহি পৰিলেও
কুকুৰ, মেকুৰী বান্দৰ, শিৱাল, বাঘৰ স্বভাৱ বছতৰ ভিতৰৰ সতকাই খহি নপৰে।
টেনিছনে কৰৰ দৰে (মানুহৰ ভিতৰৰ) নেজহীন বান্দৰ আৰু তেজপিয়া
কুকুৰনেটীয়াৰ যেন মৃত্যু হওক! সাপে মোট সলায়, স্বভাৱ নসলায়।

"বিদ্যা-বিভূষণ হ'লেও দুৰ্জন, কাষ নাচাপিবা বৰ;

মণি-বিভূষিত হৈও বিষধৰ নহয় নে ভয়ঙ্কৰ?"

জ্ঞান-লাভ ধৰ্ম-চৰ্চা আদিয়ে মেকুৰী বাঘ প্ৰভৃতিৰ স্বভাৱৰ উন্নতি যে
নাসাধেই, কুকুৰৰ গাত পানী ঢালিলে জোকাৰ মাৰিলেই ওৰ পৰিল; তদুপৰি সি
সমাজলৈ অধিক অপকাৰীহে হৈ পৰে, কিয়নো সেই জ্ঞান-ধৰ্ম ছলনাৰ উপায়হে
হয়ঃ

'সহজে সন্তুষ্ট হয় অঞ্জ জ্ঞানী জন;

তাতোকৈ সহজে তুষ্ট বিশেষজ্ঞগণ।

অল্প-বিদ্যা ভয়ঙ্করী কিন্তু যেই জন,
ব্রহ্মাই নোবাবে নিজে করিব ৰঞ্জন।'

“থিতাতেই ৰোষ, থিতাতেই তোষ, ৰোষ-তোষ ক্ষণে ক্ষণে;
ভয়ঙ্কৰ এনে উটনুৰা মন, প্ৰসাদো প্ৰমাদ গণে।”

“বিদ্যা বিবাদত, ধন দষ্টালিত, শক্তি পৰ-পীড়নত,
পাষণ্ড আচাৰ; সাধু ব্যৰহাৰ জ্ঞান, দান, ৰক্ষণত।

গালী যেনেকৈ নিতে নামলৈ বয়, মাধ্যাকৰ্ষণে যিদৰে সকলোকে তলালৈ
ঢালে, দুৰ্জনৰ সঙ্গো সেইদৰে সুজনৰ বিকাৰ ঘটাৰ পাৰে; গতিকে তাৰ বিককে
সদায় সচেতন হ'ব লাগে।

“দৃঃমন্ত্রণাত নষ্ট হয় নৃপৰ্ব;
ঘতি নষ্ট হয় হলে আসক্তি ভোগৰ;
লালন-পালনে অতি পুত্ৰ নষ্ট হয়;
বেদ-অধ্যয়নহীনে বিপ্ৰত্ব বিলয়;
কু-তনয়ৰ পৰা জানা হয় কুল নাশ;
শীল নষ্ট হয় চাপি পাষণ্ডৰ কাৰ;
সুৰা পানে লাজ, বিনা-আপডালে খেতি;
প্ৰবাসত মেহ আৰু অপ্ৰণয়ে মৈত্ৰী;
নিয়ম-ভঙ্গত হয় সমৃদ্ধিৰ হুস;
ত্যাগ-প্ৰমাদত জানা ধনৰ বিনাশ।
দুৰ্জন-সংসৰ্গ ত্যাগ কৰা ততালিকে;
সাধু-সমাগম ভজাঁ নাপেক্ষি তিলোকে।
নিত্যে এই অনিত্যক কৰি বিশ্বৰণ;
পুণ্য কৰাঁ অহোৰাত্ৰ নৰ-নাৰীগণ।

[খ] ৰক্ষা, সজ সঙ্গ

গতিকে জীৱনৰ অমিয়া পাবলৈ হ'লৈ সৰ্বপ্ৰথম আৱশ্যকতা হ'ল—
নিৰ্ভয়তা বা আত্মৰক্ষা; অৰ্থাৎ যিহেতুকে সমাজ জুৰি থকা পাষণ্ডৰোৰক কোনো
যাদু-বিদ্যাৰ বলেৰে কোনেও কেতিয়াও নিৰ্মূল কৰিব পৰা নাই আৰু নোবাবেও,
তেন্তে সেইবোৰৰ পৰা নিৰাপদে থাকিবলৈ, জানিবা নিগনি হ'লৈ মেকুৰীৰ
হাতোৱাই চুকি নোপোৱা ঠাইত বাস কৰিবলৈ, লোৱাই প্ৰথম কথা। দ্বিতীয়ত
আৰু তাৰ লগে লগে সৎ সঙ্গ বা সজ ৰক্ষা-লাভো জীৱনৰ অমিয়া উপভোগৰ
বাবে আৱশ্যকীয়।

‘সংসাৰ বিহৰ বিবিধত ফল অমৃত উপম দুটিঃ
কাব্যামৃত-বস-আদৰন আৰু সজ্জন আলাপ-প্ৰীতি।’

নিজত বন্ধুৰ গুণ নাথাকিলে আনক বন্ধু পোৱা টান; বন্ধু পালেও বন্ধুত্ব
বান্ধি বখা আৰু কঠিন। বন্ধুৰ গুণবোৰ বাহিৰত আৰু দোষ দেখিলে ভিতৰি
তেওঁক অকলে বেয়া লোপোৱাকৈ ক'ব লাগে। ধাৰলৈ কেতিৱাও কাৰো পৰা
আৰু কাকো ধন বা আন বন্ধু অনা বা দিয়া অতি অন্যায়, অন্ততঃ বন্ধুৰ পৰা
বা বন্ধুক।

‘আছিল সুহৃদ মোৰ, আৰু মোৰ ধন;
সুহৃদক দিলোঁ ধাৰে, (হৰিষত মন!)
সাধিলোঁ, সুহৃদ হেৰা, দিয়াঁ মোৰ ধন’;
হেকৰালোঁ সুহৃদক; হেকৰালোঁ ধন।’

[গ] বিৎ-বিদ্যা-বুদ্ধি

“আটাইতকৈ আগ হৰি-কথা। তাতোকৈ আগ চাউল কঠা।।” ধন-
সম্পত্তি নহ'লেও জীৱনৰ অমিয়া পাব নোৱাৰিব।

‘মগনিয়া এটি গই মৰিশালিলই
পৰি থকা শৰটিক ক'লে, ‘ভাই অই!
ধৰ্ম ই দুখৰ মোৰ মেটমৰা ভাৰ।’
কাকুত্তিতো শৰটিব নাই কাগ-সাৰ।
মগনিয়াটিৰ হ'ল জ্ঞান ফৰকাল—
‘মৃত্যু দাবিদ্রুতকৈ শত গুণে ভাল।’

ধন-সম্পত্তি ঘটাই কথা নহয়, তাৰ সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনা শুদ্ধাশুদ্ধি
বুলি ভাবিব নোৱাৰিব।

‘তিক্তা, পুৰুষ, ঘোৱা, পুথি, তৰোৱাল,
বীণ, শব্দ, এই সাত বেয়া নে কি ভাল;
চলোৱাৰ ওপৰত সকলো নিৰ্ভৰ :
চলাব জানিলে সোণ, নহ'লে গোবৰ।’

ইফালে অতি-সম্পত্তিও বিপত্তিৰ হেতু হ'ব পাৰে; তাৰ বাবে হামৰাও
কাঢ়ি ফুৰাও বেয়া—

‘তাকৰ সৰহ যি ধন ধাতাই থলে কপালত ধৰি,
তাকে পাবা মেৰু-মৰু ঘ'তে ভৰা, নাই তাৰ হীন-ডেঢ়ি।

ধীৰ হোৱাৰ; মিছা ধনীৰ সেৱক নহৰা ধনৰ হকে;

নাদ বা সাগৰ ঘণ্টৈ পানী আনা, ঘটত ধৰিব একে।”

“বাপৰ ধনেও নাটে, পাপৰ ধনেও নাটে।” কপৰ চামুচ মুখত লৈ
উপজিলেও নিজৰ কামিলা শুণ নহলে জীৱনৰ অমিয়া উপভোগ কৰিব নোৱাৰি।

“শুই সপোনত দেখো, জীৱন সুন্দৰ!

উঠি দিঠকত চাও, “কৰ্তব্যৰ ঘৰ!!”

পঞ্চম আৰু এই সকলো সামৰা শ্ৰেষ্ঠ শুণ হ'ল বুদ্ধি। জীৱনৰ অমিয়া
পাবলৈ বিদ্যাই যথেষ্ট নহয়, বিচাৰ লাগে।

“আকাশ চেপেটা? জুই জোন-পকৰাৰ?

এটাও নহয় ঠিক, বিচাৰ বিকাৰ!!”

বুদ্ধিৰ নাটনি হ'লে একোৱে তাক ঢাকিব নোৱাৰে—

“অশ্বিক পানীৰে, ৰ'দক ছাতিৰে, বনবীয়া হাতী ধৰি
চোকা অঙ্কুশৰে, এচাবিৰে গৰু-গাধক শাসিব পাৰি;
ৰোগৰ ঔষধ, বিষৰ মন্ত্রাদি শাস্ত্ৰই বাখিছে বাদ্ধি;
মুঠে এটি কথা, মূৰ্খৰ ঔষধ কোনেও নাপালে চান্দি।”

বচন-মুকুতা

[ক] সৰল আৰু চতুৰ

সজ হোৱাৰ; যাৰ মন যায় টেঙৰ হওক। সজ হ'ব নোৱাৰা শুণেই শিরাল
টেঙৰ। কামত সজ, ভাবত সজ, কথাত সজঃ সেয়ে কায়-মনোৰাক্ষে সজ
হোৱা।

শুদা সজ হ'লে নহৰ, কামিলাকৈ সজ হ'ব লাগিব; অসজৰ প্রতিৰোধ
কৰিব নোৱাৰিলে সম্পূৰ্ণ সজ হোৱা নহল। মূৰ্খক তাৰ মূৰ্খালি আৰু ধূর্তক তাৰ
ধূর্তালিৰ ভাষাবে সমিধান দিব জানিব লাগিব; বুদ্ধদেবে পুত্ৰ-মোহ-মুখ্যা মাত্
আৰু অসৎ সন্ধানত চলা ডেকা দলক কেনে সমিধান দিছিল! সজ শুণ দেৱদূত,
পাছে জন্মান্ধ; সজ বুদ্ধিৱে তেওঁক হাতত ধৰি নিব লাগিব। শাস্তিৰ বিশ্বাস
বাধিবা; পাছে ইপিনেও খাৰ-বাৰদ শুকুৰাই থবা।

চকুৰে বিশ্বাসে নিজক, কাগে আনক। বিশ্বাসযোগ্য নোহোৱা কথা হ'লে
বিশ্বাস কৰিব পাৰি। আকৌ, কাণ দুখন, জিভা এখন; এতেকে যিমান শুনা, তাৰ

আধাতকৈ সবহ নকবাই; তাকো কাক, ক'ত, কেতিয়া, সকলো গমি-পিতিহে।
পানীক শলাগিবা, পিছে যথে-মধে তাতো নানামিবা।

সমাজ কুট-কুশলীরে ভৰা; অতি আপচু কথা সুলিলিতকৈ ক'ব আৰু অতি
আপচু কাম শুৱলাকৈ কৰিব জনাজনেই কুট-কুশলী। তেওঁৰ ‘হয়’ মানে ‘হব
পাৰে’, তেওঁৰ ‘হব পাৰে’ মানে ‘নহয়’; আৰু ‘নহয়’ বুলিলে তেওঁ কুট-
কুশলীয়েই নহয়। এনে লোকক চুঙা চাই সোপা দিবলৈ হ'লে পোনপটীয়াকৈ
কৰা; অৱশ্যে ওলটাটোকে বুজি ল'ব।

অসত্য সততে সিংহাসনত, সত্য সদায় ফাচিকাঠত; ভুলতো এই কথা
নাপাহৰি সত্যৰ পথত চলিবা। ধৰ্ম যুজহে, সপোন নহয়; এই যুজৰ ফল আত্মিক
সম্পদ আৰু ঐহিক বিপদ স্বাভাৱিক। সঁচা কৰী, লাঠি খাৰা; মিছা কৰা,
আটাইবে আপোন হবা; দৈত্য সমাজৰ এই বামানয় শান্ত্ৰ চিৰাচিৰকৈ ফালি সজ
পাঠ দিবলৈ প্ৰহ্লাদৰ সাহপিত বুকত বাজিব লাগিব। চিৰকলীয়া সম্মানৰ লেৰেলি
নোযোৱা প্ৰতিভাৰ মালাই কাঁইটীয়া লতাৰ ফুলৰ।

ভক্ত ভগৱন্তৰ ভদ্ৰলোক, আৰু বিষ্ণুৰ লেখীয়া জনহে বৈষ্ণৱ। ভগৱন্তৰ
ফলীয়া এজনেই সবহ ভাগ। প্ৰথম পাষণ্ডৰ পাষণ্ডালি আৰু প্ৰথম মূৰ্খৰ মূৰ্খালি
লগ লাগি সমাজত ধৰ্মৰ বেপাৰ চিৰকাল চলিছে; দেৱ-দেৱী বা ঈশ্বৰৰ নাম এই
বেপাৰৰ মূলধন। সেইহে খৃষ্ট জন্মৰ পাঁচ-ছয় শত বছৰৰ আগতে ভাৰতবৰ্ষত
বুঢ়দেৱে আৰু চীন দেশত লাওছে আৰু কল্ফুছিয়াছে ঈশ্বৰ-বিহীন অহিংসা
ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ কৰিছিল।

অহিংসা নিষেধাজ্ঞক গুণ নহয়, আদেশাজ্ঞকহে; হিংসা নকৰিলেই অহিংসা
নহয়ঃ ‘অৰমেই ধৰম’হে তাৰ বাণী। পিতাকৰ আদেশ-আদৰ্শ নামানিও কথায়
কথায় পিতাকৰ নামত মূৰ দোওঁৰা আৰু ঈশ্বৰৰ সৃষ্টি জীৱৰ প্ৰতি দয়া-গ্ৰীতি
নাৰাখি ধাৰ্মিকৰ মুখা পিছাও অধাৰ্মিক ধাৰ্মিকতা নিশ্চয়।

দুটা নিষেধাজ্ঞক শব্দই এটা প্ৰত্যয়াজ্ঞক ভাৰ বুজাৰ পাৰে; পাছে দুটা
মিছাই এটা সঁচা বা দুটা অন্যায়ে এটা ন্যায় সাজিব নোৱাৰে। ধৰ্মান্বতাও ধৰ্ম
নহয়, ধৰ্মমূলক তীব্ৰতাও অধৰ্মৰ ফালে ঢাল লয়; ধৰ্ম-প্ৰচাৰকৰ অসহিষ্ণুতাৰ
কলিৰ “খোৰাকি”, আৰু পাপক পুণ্যই দিয়া কৰ-পচাই কপটালি। যিমান বৰ
সাধুবাদ, সিমান বৰ অপ্বাদ। মহতৰ খুত শুন্দ্ৰৰ চেলু।

জ্ঞানীয়ে আটাই কথা জানে; চতুৰে আটাই মানুহ চিনে; ই জ্ঞান নহয়
নিশ্চয়। আনক জনাজনক বিদ্বান বুলিব পাৰি, নিজক জনাজনহে জ্ঞানী। হিত-
কথা আটাইবে কাণত পৰে, অবজ্ঞ জ্ঞানীয়েহে গুনে। আকৌ, শ্ৰোত-মণ্ডলীক
ছিৰ মতৰ পৰা কথাৰে পিচলাই নিব পৰা শক্তিয়েই বাণিতা। বাণিতাৰ সক্ষ্য

ফুচুলনি, সত্যতা নহয়। ভাবৰ গভীৰতাত যিথিনি টুটে, ভাষাৰ দীৰ্ঘতাৰে বাঞ্ছীয়ে
তাক পূৰণ কৰিবলৈ বিচাৰে। দেশ-প্ৰেম বা ধৰ্মই হেনো পাষণ্ডৰ শেষ আশ্রয়।

ব্যাকৰণ ভাষাৰ যুক্তি, যুক্তি বিচাৰৰ ব্যাকৰণ। ঠৰঙা মত সদায় ভুল;
আকোৰ-গোজালিয়ে মত ধৰি নাথাকে, মতেহে তেওঁক ধৰি থাকে। মত নসলায়
আন দুটা ‘মই— মৃতই আৰু মৃখই; কিন্তু তেজপিয়াৰ দৰে মুহূৰ্তে মুহূৰ্তে মত
সলোৱা জনৰো স্বভাৱৰ লেঠা বুলি বুজিব লাগিব। ‘আপোছ’ ভাল উষ্ণ, পাছে
তাৰ তলত জীৱন কটাৰ নোৱাৰিব; আকৌ মূল-নীতিৰ ‘আপোছ’ নিতান্ত
নিন্দনীয়। সতী আৰু অসতীৰ মাজৰ ‘আপোছ’ অৱস্থা কি আছে?

জনতাৰ মূৰ বহুত, মগজ তাকৰ; গতিকে তাত শলাগ লাজ আদি বস্তুও
পাৰলৈ নাই। সৰহ সংখ্যক সদায় ভুল, তাকৰ সংখ্যক প্ৰায়েই ঠিক; এতেকে
এজনৰ লগত একমত হওঁতা সৰহ ওলালে ভুলৰ আশঙ্কা কৰিব পাৰি। ধনে
মাতিলৈ সত্য নিমাত হয়।

য'ত জ্ঞান তাকৰ, ত'ত কথা সৰহ; আকৌ, য'ত তাকৰ কথা, ত'ত সৰহ
তুতি। প্ৰকৃত ধৰ্ম-প্ৰাণ জনৰ কথাই চকুলো টোকে, চকুলোৰে কথা কয়; চকু-
পানী আঘাৱ বসন্তৰ বৰবুণ। যি পাপ কৰে সি মানুহ; তাৰ বাবে যি অনুতাপ
কৰে তেওঁ দেৱতা, যি গপ কৰে সি পিশাচ।

কাউৰীৰ লগত থাকিলৈ কপোৰ পাখি ক'লা নহয়, অন্তঃকৰণহে ক'লা
পৰে; পাছে বগলীৰ লগত থাকি কাউৰীৰ একোৱেই বগা নহয়। খোৰাৰ লগত
থাকিলৈ তুমিও খোৰাবলৈ ধৰিবা; পাছে তোমাৰ লগত থাকি খোৰাৰ খোজ
পোন নহয়; কেকোৰাকনো কোনোৱাই পোন হৈ খোজ কাঢ়িবলৈ শিকাব
পাৰেনে?

[খ] জ্ঞান আৰু শিক্ষা

কোনেও কাকো কোনো কথা শিকাব নোৱাৰে; নিজৰ ভিতৰত খেপিয়াই
চাবলৈ সকিয়াব পাৰে। সূৰ্যৰ যেনেকৈ প্ৰকৃততে উদয় বা অন্ত নাই; ওলোৱা বা
লুকোৱাহে আছে, জ্ঞান বা ঈশ্বৰৰ কথাও তেনেকুৱাই; ‘অবিদ্যা নাশিলে লাগ
কৃষক পাৱয় যেন কঠলঘ মণিক সাক্ষাত’।

জ্ঞানতকৈ পৱিত্ৰ বস্তু সংসাৰত নাই, সচা; পাছে সি এটা চিচাৰ পৰা আন
এটা চিচাত বাকী দিব পৰা পন্য নহয় দেই। পিয়াই নলগা গৰুক পানীৰ মাজলৈ
টানি নিব পাৰা, পাছে পানী পিয়াব নোৱাৰা : “নোধোওঁ গা, ধুৱালি, নাথাওঁ
ভাত, খুৱালি; নিগিলোঁ কি কৰ, কৰ’। ভোক নলগা লৰাক কতিয়াই খুৱাবলৈ
যাবা নে তেওঁৰ ভোক লগাবলৈ চাবা?

প্রতি-কর্চ

ডিষ্টেশ্বর নেওগ

(ক) নীরুর তুতি

মোক তোমার শান্তি-দৃত পাত্তাঃ য'ত ঘিণ, ত'ত
প্রেম, য'ত জগব ত'ত ক্ষমা, য'ত সন্দেহ ত'ত
বিশ্বাস, য'ত হতাশ, ত'ত আশা, য'ত আঙ্কাৰ,
ত'ত পোহৰ, য'ত বেজাৰ ত'ত আনন্দ যাতে
মই বিলাই দিব পাৰোঁ।

মোক তোমার এনে প্ৰসাদ দিয়াঁ—শান্তনা
বিচৰাতকৈ দিবলৈ, মেহ পোৱাতকৈ বিলাবলৈ,
আনক বুজোৱাতকৈ বুজিবলৈ যেন মই সমৰ্থ হওঁ;
কিয়নো দান নকৰিলে পাব নোৱাৰি, ক্ষমা নিদিলে
লভিব নোৱাৰি, মৰণ নবৰিলে জীৱন পাব নোৱাৰি।

অসতৰ পৰা মোক নিয়া সতলৈ,
তমসৰ পৰা মোক নিয়া জ্যোতিলৈ
মৃত্যুৰ পৰা মোক নিয়া অমৃতলৈ।

বিশ্বত সদউ সুখী হোক,
নিৰাময় হোক সকলোটি :
সজ ভদ্ৰ সৱাকে দেখোক,
দুঃখভাগী নোহক কোনোটি।

(খ) আজি

- (১) কালি তুমি ব্যথ হোৱা কাইলেটোৱেই আজি।
- (২) আজিটো আমাৰ আটাইতকৈ বৰ সম্পত্তি, কিয়নো ইয়েইহে
নিশ্চিত।
- (৩) কালিটো এটা সপোন, কাইলেটো এটা কল্লনা, আজিটোৱেই
জীৱনৰো জীৱন।
- (৪) আজিটো সুন্দৰকৈ কটোৱাঁ; দেখিবা, কালিটো এটা সুখৰ সপোন
আৰু কাইলেটো এটা আশাৰ কল্লনাত পৰিগত হৈছে।

- (৫) দয়ালু পোহৰ, মোক নিয়া বাট দেখুৱাই;
ভৰিব খোপনি যেন নিপিচলে আৰু হায়!
সুদূৰ ভৱিষ্যৎ, তাত ভূমুকি নামাৰ্বো গই;
এখোজ আগলৈ, আৰু একো নিবিচাৰ্বো অই!
- (৬) কাইলৈৰ কাৰণে ভবা তোমাৰ অনধিকাৰ চৰ্চা; আজিটোহে তোমাৰ
সম্পূৰ্ণ নিজা, আচুতীয়া।
- (৭) কালি আৰু কাইলৈক লোহাৰ কপাটত সুমুৱাই, খুন্দ খোৱা আজিত
জীয়াই থাকা পূৰ্বাকে।
- (৮) কাইলৈ তুমি মোৰ অনিষ্ট কৰিব খুজিছা, কৰিবাঁ; আজিটো মুঠেই
ভালকৈ জীয়াই থাকিবলৈ দিয়াঁ।
- (৯) আজিটোৱেইহে জীৱন; কালিটো নাছিল, কাইলৈটো নহ'ব।
- (১০) আজিটো কেলে বিনন্দীয়া! ইয়াক হাততে মলঙ্গি ঘাবলৈ দিলে হ'লৈ
দুহাতে হিয়া-মূৰ ভূকুৱাইয়ো ঘৃণাই নোপোৱা।
- (১১) বিপল, পল, দণ্ড, প্ৰহৰ—ইহঁতৰ সমষ্টিয়েই আজিটো : ইহঁতৰ
আঁহে আঁহে জীয়াই থকাই জীৱন।
- (১২) টোগনিৱে মৰণে সমান; এতেকে তোমাৰ প্ৰত্যেক আজিটোৱেই
একোটা নতুন জীৱন বুলি বুজিব।

(গ) উদ্বেগ

- (১) ‘উদ্বিগ্ন হোৱা’ আৰু ‘চিন্তাযুক্ত হোৱা’ দুটা সুকীয়া কথা। আগবঢ়টো
অলপ ধতুৱাৰ পৰিচয়, পিছৰটো কথা-গৰকা স্বভাৱৰ চিনাকি।
- (২) উদ্বেগ এচকুৱা দৈত্য, তাৰ দিশ্ৰ বিদিশ্ৰ জ্ঞান নাথাকে; চিন্তা জ্ঞানী,
ই আগ-পিছ গুণে।
- (৩) উদ্বিগ্নতাই উপায় হেকৰায়, চিন্তাই উলিয়ায়।
- (৪) উদ্বেগৰ গুৰি ভয়, চিন্তাৰ গুৰি সাহ।
- (৫) ‘মই ইমানবোৰ বৰ বৰ বিপদত পৰিছিলোঁ! সৌভাগ্যাঙ্গমে
দেইবোৰৰ সৰহথিনিয়েই বাস্তৱতে নঘটিল।’
- (৬) আমাক কেতিয়াৰা তপত ভাতৰ ধোৱায়ো গিলিব খোজে! ভয়ৰ
সৰহভাগেই অলীক।

- (১) উদ্বিঘতাত জুব বিচার-শক্তি লোপ পায় আৰু স্বভাৱ খিটখিটিয়া হয়।
- (২) ভয়, উৎকষ্ঠা, ঘৃণা, অতিশয় আপোনপটিয়া স্বভাৱ, এইবোৰেই বহুতৰ কাল হয়।
- (৩) উদ্বিঘতাৰ মাত্ৰা বাঢ়লৈ পেটৰ ঘা আৰু স্নায়ুৰ অনিষ্ট হয়।
- (৪) ঘন ঘন উদ্বিঘতাৰ পৰা তেজৰ উচ্চ চাপ আৰু বাত ৰোগ আদিৰ হয় বুলি কয়।
- (৫) উদ্বিঘতা মানসিক দুৰ্বলতা; যিজনে সময়ত বৰ বৰ বিপদৰ লগত কেৰ পাতিব পাৰে; তেলেজনো কেতিয়াবা সামান্য কথাত ঢলি পাৰে।
- (৬) উদ্বিঘতাৰ গুণ নাই, দোষ বহুত; তাকে বুজি তাক কেতিয়াও লাই দিব নালাগে।

(ঘ) সমাধান

- (১) একেবাৰে নজনা বা ভালদৰে জনা কথাত উদ্বিঘতা জন্মিৰ নোৱাৰে।
- (২) মুনিচুনি বেলি আৰু দোক্মোকালিতহে বাদুলীৰ দৰে সন্দেহে জাক পাতে।
- (৩) উদ্বিঘতাৰ মূলৰ ওপৰত সেইদেখি পোনতে বিচাৰ-বাঁতিৰ পোহৰ পেলোৱাঁ।
- (৪) অস্থিৰ নাহৈ আৰু আড়ম্বৰ নকৰাকৈ বাস্তৱভাৱে কথাটোৰ স্বৰূপ বুজি লোৱাঁ।
- (৫) ভালৰো ভালটো আশা কৰাঁ, কিন্তু বেয়াৰো বেয়াটোৰ বাবে সাজু হোৱাঁ।
- (৬) ভয়ৰ স্বভাৱ গুচাই যুজৰ মনোবৃত্তি গাঢ়াঁ।
- (৭) চাপৰিলে যদি মেঘ নেৰায়, সেই মেঘ একেবাৰে উৰাই দিব নোৱাৰিলোও তাক যিমান পাৰি পাতল কৰি পেলোৱাঁ।
- (৮) ঘাই কথাটো ফঁহিয়াই চোৱাঁ আৰু তাৰ উপায়-অপায় বাচি লোৱাঁ।

- (৯) অপায়ৰ হাত একেবাৰে সাৰিব নোৱাৰি যদি, সেইথিনিৰ লগত যুজুঁ।
- (১০) যুজুৰ বাবে যিথিনি হানি-বিধিনি ঘটে তাক স্বাভাৱিক বুলি মানি লোৱাৰঁ।
- (১১) “হাৰিয়া জিনয় কতো জ্ঞিনিয়া হাৰয়। কতো কালে ক্ষত্ৰিয়ৰ নাহি পৰাজয়।।”
- (১২) দোঁ নাথাৰ্বাৰ্মা, ভঙ্গিব লাগিলে ভাঙক; ই তোমাৰ নৈতিক জয়।

(৫)

- (১) শক্রকো ভাল পাৰ লাগে; নিতান্তই ভাল পাৰ নোৱাৰিলেও শক্রলৈ বুলি পেটত ফেটাগোম নুপুহিৰ্বাঁ।
- (২) শক্রৰ অনিষ্ট সাধন নকৰাৰ কথা ভাবিব নোৱাৰ্বাৰ্মা? নালাগে; নিজৰ অনিষ্ট সাধন নহ'বৰ বাবেই পোতক তোলাৰ মাৰাঞ্চক ভাৰ এৰি পেলাৰ্বাৰ্মা।
- (৩) লৰোতাৰ যিমান ভাগৰ, খেদোতাৰ ভাগৰ তাতকৈ তাকৰ নহয়।
- (৪) উৎকট প্ৰতিহিংসাৰ জুইত শক্র পুৰি ছাই হওক-নহওক, তোমাৰ স্বাস্থ্য আৰু শাস্তি পুৰি ছাই হোৱাটো ধূৰপ।
- (৫) ৰোকা দলিয়ালে শক্রৰ গাত লাগিবও পাৰে, নালাগিবও পাৰে; কিন্তু তোমাৰ হাতখন যে লেতেৰা হ'ব ই নিশ্চিত।
- (৬) কোনোবাই তোমাক ঠগিলে! ডকা দিলে? তাকে মনত পাণ্ডিল নাথাকিলে সি একো লেখৰ কথা নহয়।
- (৭) তুমি কৰা উপকাৰৰ কোনোবাই শলাগ নল'লে, নলক; তাৰপৰা তোমাৰ অপকাৰ হ'ব তাকে উমাই থাকিলেহে।
- (৮) বিহ গছৰ দৰে অকৃতজ্ঞতা স্বভাৱৰ আৰু গোলাপৰ দৰে কৃতজ্ঞতা শিক্ষাৰ শহ বুলি জানিবাঁ।
- (৯) মানুহ সৰহ-তাকৰ অৱস্থাৰ দাস; এই কথা গমি চালে কালৈকো তোমাৰ আক্ৰেণশ নজনিব।
- (১০) জিৰণি উদ্বিঘতাৰ এক ঔষধ; শৰীৰৰ ক্ষতি পূৰণহে প্ৰকৃত জিৰণি।

- (১১) সামান্য কথাত ধৰফৰ-ধাৰফাৰ নকৰিবাঁ; এৰাৰ নোৱাৰিলেও এটা
কথাত যিমানখিনি উদ্বেগ লাগিব পাৰে, তাতকৈ সৰহ ব্যয়
নকৰিবাঁ।
- (১২) পৰি যোৱা গাখীৰৰ লগত চকুপানী মিহলাই লাভ কি?

(চ) হিত বাণী

- (১) বেলিৰ তলত, প্ৰতি বোগবেই, ভাই,
হয় বা ঔষধ আছে; নহয় বা নাই।
আছে যদি যতনেৰে বিচাৰি উলিয়াঁ;
নাই যদি চিঞ্চা তাৰ বিসৰ্জন দিয়াঁ।
- (২) সলাব নোৱৰা কথা মানি লবলই,
সলাব পৰাক সলনিত দিব লাই,
দিয়া মোক মনোবল আৰু দিয়া জ্ঞান :
সলাব নোৱৰা-পৰা চাওঁ পৰিমাণ।
- (৩) “চিঞ্চা” “চিতা” এই দুইৰো মাজত
চিঞ্চা গবিয়সী বোলে,
নিজীৱক পোৰে চিতাই; চিঞ্চাই
দেহ জীৱে সৈতে গিলে।।
- (৪) তাকৰ সৰহ যি ধন ধাতাই
থ’লে কপালত ধৰি,
তাকে পাৰ্বা, মেৰু ইক য’তে প্ৰমা
নাই তাৰ হীন-ডেঢ়ি।
- ধীৰ হোৱাঁ, মিছা ধনীৰ সেৱক
নহ’বা ধনৰ হকে;
নাদ বা সাগৰ য’বে পানী আনা,
ঘটত ভৱিব একে।
- (৫) লোভেই থাকিল যদি, গুণ বিড়ম্বন;
পৈশুন্য থাবিলে ক’ত পাতক মোচন ?
তপস্যাৰ আৱশ্যক কিবা, সত্য হ’লৈ;
তীৰ্থ কি কাৰণ বাক মন শুচি বলে ?

- ସୌଜନ୍ୟ ଥାକିଲେ କିଯ ଆଖୀୟ ସ୍ଵଜନ ?
 ସୁମହିମା ଆଛେ ? — କିଯ ଲାଗିଛେ ଭୂଷଣ ?
 ସୁବିଦ୍ୟା ଆଛୟ ? — ତେଣେ କି ସକାମ ଧନ ?
 କୁଖ୍ୟାତି ଆର୍ଜିଛା ? — ମୃତୁୁ କିବା ପ୍ରୋଜନ ? ?
- (୬) ଜନ୍ମତ ଆକ ଗଛେ ସହେ ନିନ୍ଦା ଦୁଖ ଭୋକ ।
 ତେଣେ ସହଳୀୟ ଶୁଣ ଦିଯା ହୈଲେ ମୋକ !
- (୭) ମନ୍ତ୍ରତ ନଲଗା ଆଖର ନୋପୋରା
 ଔଷଧ ନୋହୋରା ଶିଯା;
 ଅବୋଗ୍ୟନୋ କୋନ ? ଯୋଜକ ଦୂର୍ଲଭ
 ଠିକେ-ଠାକେ ଜୋରା ଦିଯା ।
- (୮) ଘଣ ଅରଶେଷ, ଅପି ଅରଶେଷ,
 ବ୍ୟାଧିର ନଥବା ଶେଷ;
 ତିଲେ ତାଲ ହୟ ଜାନା, ଇ ତିନିର
 ଯିହେତୁ ନାବାଧୀ ଲେଶ ।
- (୯) ଜାନିବା ଏକେଇ ଅତିଥି ବାଲକ
 ଆକ ବାଜା-ଭାର୍ଯ୍ୟାଚଯ;
 ଆଛେ ନାହି ଏକୋ ନକରେ ବିଚାର
 ଦେ-ହି ଦେ-ହି ଘନେ କଯ ।
- (୧୦) ଦୂର୍ବଲର ବଲ ବଜା, ଛରାଲର
 କାନ୍ଦୋନ କେବଳ ବଲ;
 ମୂର୍ଖର ମୌନତା, ଚୋରବ ମିଛାଲି,
 ଦିଯେ ଜାନା ଏକେ ଫଳ ।
- (୧୧) ଖାକରେ ନୋଶୋଭେ ହାତ, ଦାନେ ଶୋଭା କରେ;
 ଚନ୍ଦନତ ଶୁଦ୍ଧି ନୋହେ, ହୋରେ ସି ମାନେବେ ।
 ଭୋଜନତ ତୃପ୍ତି ନାହି, ଆଛେ ସମ୍ମାନତ;
 ଜ୍ଞାନତହେ ମୁକ୍ତି ଆଛେ, ନାହି ମୁଣ୍ଡନତ ।
- (୧୨) ଦୁର୍ଜନ ସଂସର୍ଗ ତ୍ୟାଗ କରା ତତାଲିକେ ।
 ସାଧୁ ସମାଗମ ଭଙ୍ଗୀ ନାପେକ୍ଷି ତିଲେକେ ॥
 ନିତ୍ୟ ଏଇ ଅନିତ୍ୟକ କରି ବିପ୍ରବନ୍ଦ ।
 ପୁଣ୍ୟ କର୍ବୀ ଅହୋରାତ୍ର ନର-ନାରୀଗଣ ॥

(ছ) অদ্বৃত্ত

- (১) দোকানীয়ে দুরাব মাৰি লৈ গধুলি দিনটোৰ অৰ্জনৰ লেখ লয়; তুমি কিহৰ লেখ ল'বা? ওৰে দিন ধৰি ধন বিতোৰে নহ'লেও গা-ৰে, গাৰে নহলেও মুখৰ সহানুভূতিসূচক সহায় বা মাত আমাৰেৰে হাঁহি বিৰিঙ্গাৰ নোৱাৰিলেও দুখ পাতলালা কেইজনৰ? স্বৰূপতে সেইহে তোমাৰ লেখৰ সম্পত্তি।
- (২) তুমি নিজৰ মনৰ দুখ গুচাব পৰা নাই? তেন্তে আনৰ দুখ গুচাবলৈ যত্ন কৰ্বা; তেতিয়া তোমাৰ দুখ আপোনা আপুনি গুচিব।
- (৩) তুমি আনৰ উপকাৰী? তেন্তে তুমি নিজৰ উপকাৰীতকৈও উপকাৰী বুলি বুজিবা।
- (৪) পৰোপকাৰী কামত নিজক লগাই ৰাখা; ইয়ে নিজক দোধোৰ-মোৰ ৰোগৰ পৰা মুক্ত কৰিবৰ বাবে আজিলেকে ওলোৱা আটাইতকৈ মহৎ ঔষধ।
- (৫) নিজৰ বেলিকাও সাঁকো নৌ পাওঁতেই তাৰ ওপৰেদি নবগাঁথা; বিপদ বাস্তৱতে আহিলে তাৰ সৈতে যুজিবৰ অন্ত-শত্রুখিনি গোটাই ৰাখা।
- (৬) “গতস্য শোচনা নাস্তি; সঁচা কথা; পাছে নিৰ্বিকাৰভাৱে আগৰ ভুলবোৰ ফঁহিয়াই তাৰপৰা অভিজ্ঞতা বাচি লৈ ভৱিষ্যতৰ উপকাৰত লগোৱাই বৃক্ষিমানৰ কাম।
- (৭) ভুল হয় আটাইৱে; তাক ঘূৰাই কৰে মুঢ়ি, আনৰ বা নিজৰ ভুলৰ পৰা শিক্ষা লয় জ্ঞানীয়ে।
- (৮) সুখৰ সামগ্ৰি হেৰালে সি যেন হেৰোৱাই নাই এনে ভাবিব পৰাই সুখ পুনৰ্লাভৰ উত্তম উপায়। আমাৰ চিন্তাই যি গঢ় দিয়ে সেয়ে আমাৰ জীৱন।
- (৯) ভৱিষ্যতক গঢ় দিয়া ঐশ্বৰিক শক্তি আমাতেই লুকাই আছে। নিজে যিমান সুখী হ'বৰ আন্তৰিক যত্ন কৰা, তুমি সিমান সুখীঃ তাতকৈ সৰহ বা তাকৰ নোহোৱা।
- (১০) এডাল তাঁৰ ছিগিল? আন তিনি ডালতেই তোমাৰ সঙ্গীত সম্পূৰ্ণ কৰ্বা। এয়ে জীৱন, জীৱনৰো জীৱন, বিজয়ী জীৱন।

- (১১) অদৃষ্টই তোমাক টেঙ্গা দিছে? নেমুটেঙ্গা! তাবে মিঠা চর্বত কবি
পেলোৱাঁ।
- (১২) অদৃষ্ট তোমার শতক? তাক জয় কৰিবলৈ বিচাৰ্বা? তেন্তে অদৃষ্টক মানি
লোৱাঁ।

(জ) নিন্দা-প্রশংসা

- (১) কোনোৱে তোমার অন্যায় সমালোচনা কৰে? তেন্তে তাক ছদ্ম প্রশংসা
বুলি সঙ্গোষ্ব হাঁহি মাৰিবাঁ। তোমার গুণ বা মূল্যই লোকৰ দৈর্ঘ্যা উদ্বেক
কৰিব পাৰিছে, ই তাৰ নিৰ্ভুল প্ৰমাণ। মৰা কুকুৰক গুবিয়াৰ লাগিছে
কিয়?
- (২) এটা ধোবাই মহাঞ্চা কৰীৰৰ সদায় নিন্দা গাই ফুৰে। ধোবাটো মৰিলত
কৰীৰে তাৰ শৃঙ্খল-তর্পণ কৰিলে এফাকি কৰিতাৰে—
“তই যে অকল কাপোৰৰ মলিকে গুচাইছিলি এনে নহয়; নোধোৱাকৈ
মোৰ মনো চাফা কৰি ৰাখিছিলি, কিয়নো তোৰ ভয়ত মই পাপৰ ছাঁ-
তো ভৰি নিদিছিলোঁ।
- (৩) তুমি তোমার মুখখন নেদেখো, সেইদৰে দোষো নেদেখো; অলপ
অতিৰঞ্জিত কৰিলেও নিন্দকেহে পাছৰ বিষয়ত তোমার দাপোণৰ কাম
কৰে, গতিকে সি শলাগৰহে পাত্ৰ।
- (৪) প্রশংসাত তুমি ভাৱনাত সজোৱা মানুহটো যেন হোৱাঁ; গতিকে সি
তোমার স্বৰূপ নহয়।
- (৫) প্রশংসাই বিকৃত কৰে বুলিয়েই জ্ঞানীজনে তাক বিহৰ তুল্য বুলি বৰ্জন
কৰে।
- (৬) “যি ভাৱে দেখিবা তুমি সংসাৰ ভাৱনা,
সেইভাৱে গৰসিব তোমার জীৱন।”
দুঃখবাদীয়ে বিপদত অকল আপদ দেখে;
সুখবাদীয়ে তাতো সম্পদৰ ৰেঙনি দেখা পায়।
- (৭) “আমাৰ এ ধূপ না জুলালে, গন্ধ কিছুই নাহি
ঢালে; আমাৰ এ দীপ না পোৰালে,
দেয় না কিছুই আলো।”

- (৮) বিপদতহে প্রকৃত চরিত্রই গঢ় লয়। চরিত্র অব্যর্থ বীজ; বালি বকরানি
য'তে পৰক। সুবৃক্ষ গজি উঠিবই।
- (৯) সহজবোধ শিক্ষার ফল নহয়, উপফলহে; ই প্রকৃতিৰ দান, ইয়াৰ সৰহ
পৰিমাণেই প্ৰতিভা।
- (১০) শিকিবৰ ধাউতি নোহোৱাক শিকাবলৈ যোৱা আৰু চেচা লোহা পিটি
গঢ় দিবলৈ চোৱা, একে কথা; তাৰ দ্বাৰা মানুহ পিটি গাধা কৰিব পৰা
হয়, গাধা পিটি মানুহ কৰিব পৰা কেতিয়াও নহয়।
- (১১) 'শুন্দ'ই হওক বা 'মহা'ই হওক, 'নিঃস্ব'ই বোলা বা 'বিশ্ব'ই বোলা,
বিদ্যালয়বোৰ শিক্ষাব বাটচ'বাহে। সেইবোৰকেই বৰ ঘৰ বুলি
ভবাতেই যত আপদ।
- (১২) বাহিৰৰ এমোণ পাণ্ডিত্যই ভিতৰৰ এতোলা সহজ-বোধবোৰ যোৰ
নাপায়; পাছে নামটোহে সহজ, বোধটো সিমান সহজ নহয় আকৌ!

(৪) জ্ঞান-বয়স

- (১) যেই কুৰি বছৰ থাকিব পাৰ্বা, থাকা; পাছে পোনৰ কুৰি বছৰেইহে
তোমাৰ জীৱনৰ আটাইতকৈ দীঘল কাল।
- (২) আগ বয়সত দিন চুটি। বছৰ দীঘল;
পাছ বয়সত দিন দীঘল, বছৰ চুটি।
- (৩) পোনৰ দুকুৰি বছৰ জীৱন গ্ৰহ্ব মূল পাঠ, পাছৰ দুকুৰি তাৰ টীকা-
টিথিনিহে।
- (৪) দুকুৰি জানিবা যৌৱনৰ বাৰ্দ্ধক্য, তিনিকুৰি বাৰ্দ্ধক্যৰ যৌৱন।
- (৫) শৈশৰত শিকা, বয়সত বুজা।
- (৬) পকা চুলি বয়সৰ চিন হ'ব পাৰে, জ্ঞানৰ প্ৰমাণ নহয় আকৌ!
- (৭) পকা চুলি কেঁচা কৰি কি লাভ? মন-চিত সেউজীয়া কৰি বাখিব পৰাহে
কথা!
- (৮) বুজ আৰু জ্ঞান একে নহয়; বুজ তুঁহ-পতান মিহলি, জ্ঞান তাৰ
মলখুঁথিনি। বুজ ভেৰেছনা, গপত ওফলা; জ্ঞান হাড়-শকত, বিলয়-
খীন।

- (৯) বিনয়, মহত্ত্ব পুত্র, দণ্ডালি দাসর ল'রা; তেনেকৈয়ে আত্মসম্মান
অহঙ্কার নহয়।
- (১০) কুকুরে লবায় নেজ পেট দেখুৱাই;
ভবিত দীঘলে পৰি অল্প মাগি থায়।
সুগহীন গজৰাজ, ধীৰভাবে চায়;
কাবউ-কোকালি এশ কৰিলেহে থীয়।
- (১১) অপমান স্থীকার কৰা মানে অপমান মাগি অনা। তাৰ পোতক তুলিবলৈ
চোৱাতকৈ তালৈ মন নকৰাই ভাল।
- (১২) মহত্ত্ব ধাৰ, নীচৰ মূলধন।

(ঞ্চ) পুৰুষ-তিক্তা

- (১) পুৰুষ ঝক্, তিক্তা সাম;
পুৰুষ আকাশ, তিক্তা পৃথিবী।
- (২) গঢ়ে পুৰুষে বিধান, তিক্তাই সংস্কৃতি
পাছে তিক্তা পুৰুষৰ লেখীয়া হ'বলৈ চোৱাতেই লেঠ।
- (৩) তিক্তাক প্ৰকৃতিয়ে সাজে সুন্দৰী, পিশাচে পাতে লাহতী; পুৰুষ নাচে
তিক্তাৰ হাতত, তিক্তা নাচে পিশাচৰ হাতত।
- (৪) বিয়াৰ পণ পুৰুষৰ স্বাধীনতা, তিক্তাৰ সুখ; বিয়াৰ আগত কান্দে
তিক্তাই, পাছত কান্দে পুৰুষে।
- (৫) তিক্তাই বিয়ায় কৌতুকত, আৰঙ্গিবলৈ; পুৰুষে বিয়ায় বিৰতিত,
সামৰিবলৈঃ শেষত দুয়ো হয় হতাশ।
- (৬) প্ৰেম-বিবাহৰ উষা, বিবাহ-প্ৰেমৰ সংঘা; য'ত প্ৰেম-বিহীন বিবাহ,
ত'ত বিবাহ-বিহীন প্ৰেম।
- (৭) দৰা বিয়াৰ আগত বসন্ত, পাছত শীত; কণ্যা আগতে মাধৰী, পাছত
বৰ্ষা।
- (৮) উচুপিবৰ কণ্যা, খিকিন্দালিৰ ঘৈণী; খিকিন্দালিৰ কণ্যা, উচুপিবৰ ঘৈণী।
- (৯) বিয়াৰ বিষয়ত সদৌ তিক্তা একমত, পুৰুষহে ভিন্নমত। দ্বভাৱত
হ'লৈ সকলো স্বামী একে, মুখৰ গঢ়হে লৰ।

- (১০) 'নাকাটির্বাঁ হমুনিয়া বাই-ভনীহঁত,
প্রবৎসক পুকষ সদায়;
এভৰি পানীত আৰু এভৰি মাটিত
একোটিত ছিৰ মতি নাই।'
- (১১) 'সচা, কালি সন্ধ্যা মই 'বাক' বুলিছিলোঁ,
“ওহোঁ” বোলো পুৱা ডাঙৰীয়া।
চাকিৰ পোহৰে দেখে ঘাৰ যেনে কাপ,
দিলত নেদেৰি তেনেকুৱা।'
- (১২) ফৰ্ড মটৰৰ জন্মদাতাক বিয়াৰ সোগালী জয়ন্তীত কোনো বন্ধুৱে সুধিলে
বোলে বৈবাহিক জীৱনত তেওঁৰ সুখ সফলতাৰ মূল হেতু কি।
সৰলচিতীয়া ফৰ্ড ছাহাবে সমিধান দিলে, “মোৰ ব্যৱসায়ত যি! একে
চানেকিতে লাগি থকা!!”

প্রিতি-বাক্

- (১) মেঘৰ চকুপানীয়েই পৃথিবীত হাঁহি ফুলায়।
- (২) বেলি হেৰুৱাই চকুপানী টুকি থাকিলে তাৰ জেউতিও দেখিবলৈ
নাপাৰ্বা।
- (৩) সাগৰৰ ভাষা কিছৰ? অনস্ত প্ৰশ্নৰ
তাৰ সমিধানৰ ভাষা কিছৰ? অনস্ত নীৰৱতাৰ।।
- (৪) দাপোণত দেখাখন তোমাৰ মুঢ নহয়, তাৰ প্ৰতিচ্ছবিহে।
- (৫) জোৰগছ পিছলৈ ধৰিলেহে, তোমাৰ ছাঁ আগলৈ পৰিব।
- (৬) চকুৰ পটা চকুৰ লগতহে, জিৰণিও কামৰ লগতহে।
- (৭) মানুহ কেচুৱাই, বিকাশতহে বলৰ পৰিচয়।
- (৮) খৰালিৰ শুকান লৈয়ে, তাৰ বাৰিধাৰ শলাগ নাপায়।
- (৯) চৰাঙ্গে ভাবে 'মই ডাঁৰৰ নহলো কিয়!
ডাঁৰৰে ভাবে 'মই চৰাই নহলো কিয়!
- (১০) জলপ্ৰপাতে কয়, মুক্তিয়েই মোৰ গীত।
- (১১) ঘৰুৱাই কামত তিৰুতাৰ পদমূৰ্বণ শিলৰ মাজেদি ঝৰণাৰ নৃত্যৰ দৰে।
- (১২) বেলিয়ে অস্তাচলে নামি পশ্চিম সাগৰ সাঁতুৰি ভাগৰি আহে, অভিনন্দন
পায় উদয়াচলে।
- (১৩) তোমাৰ ভোক নাই? তেন্তে বন্ধা-বঢ়া বেয়া বুলিছা কিয়?
- (১৪) প্ৰেমিকাৰ কথাৰ একো অৰ্থই নাই।
তেও প্ৰেমিকে তাত বুৰি
জোলোকা জোলোকে পানী খায়।
প্ৰেমিকাৰ প্ৰেমত নহয়,
নিজৰ প্ৰেমত প্ৰেমিক তন্ময়।।
- (১৫) মূর্তি ধূলিত লয় পায়; তাৰ অৰ্থ এয়ে, ধূলি মূর্তিৰকে মহৎ।

- (১৬) জীবন আনৰ দান; আনক দিলেহে তাক আমাৰ বুলিবৰ অধিকাৰ
জন্মে।
- (১৭) বিনয়ত মহৎ হ'ব নোৱাৰিলে মহৎ হ'বৰ আন উপায় নাই।
- (১৮) মৈৰাৰ পাখিৰ ভৰ দেখি ঘৰচিৰিকই দুখ কৰে।
- (১৯) অনন্তই সাহ দিয়ে, 'মই আছোঁ। মুহূৰ্তলৈ কিহৰ ভয়?''
- (২০) তোমাৰ সুৰা তোমাৰ পিয়লাত পিয়াঁ।
আনৰ পিয়লাত বাকিলে তাৰ ফেন মালা নোপোৱা।
- (২১) ঈশ্বৰে কয়—'মই সাপ হৈ খোটো, সেইহে বেজ হৈ জাৰো। ভাল পাওঁ
দেখিহে দোষত শাস্তি দিওঁ।
- (২২) পোহৰ দিয়া বাবে আমি চাকিৰ জুই আগৰ শলাগ লওঁ; পাছে নিজে
আন্ধাৰত থাকি কিমান কষ্টেৰে গছাটিয়ে আমাক সেই পোহৰ
বিলোৱাইছে তালৈ হ'লে মনত নপৰে।
- (২৩) অন্যায়ে পৰাজয় নামানে, ন্যায়ে মানে।
- (২৪) লোহাৰ কুঠাৰে গছক খুজিলে নাল এটা; গছে দিলে; আৰু সেই
কুঠাৰেই তাৰ গুৰিত ঘাপ দিলে।
- (২৫) প্ৰতি সন্তানৰ জন্মই কয়, মানুহৰ বাবে ঈশ্বৰ হতাশ হোৱা নাই।
- (২৬) মুগা-পলুৰ দৰে মানুহে নিজে নিজ খোলা সাজি তাত সোমাই মৰে।
- (২৭) 'ইমান যে তৰা, ক'ত তাৰ জ্যোতিৰ নিজৰা?
- (২৮) "ঘাঁহ-বন, তাৰ মাজে মাজে মূর্তি ধৰি
কি এটি মহান্ প্ৰাণ উঠে বাক বৃঙ্গত শিয়াবি?"
- (২৯) জীৱনত মানুহ ভিন্ন, মৃত্যুত এক।
- (৩০) ঈশ্বৰ মৰিলেই ধৰ্ম এক হ'ব।
- (৩১) 'ফুল, তুমি মোৰ পৰা কিমান দূৰত?'
'ফুল, মই বিৰাজিছোঁ তোমাৰ গৰ্ভত।'
- (৩২) তৰোৱালৰ তীক্ষ্ণতা বক্ষা কৰিবৰ বাবেই তাৰ ফাক ভোটা।
- (৩৩) ক্ষমতাই ক'লৈ 'পৃথীৰী, জানা তুমি মোৰ'
পৃথীৰীয়ে ক্ষমতাক বাঞ্ছি ক'লৈ 'চোৰ।'
প্ৰেমে ক'লৈ পৃথীৰীক, 'মই যে তোমাৰ।'
পৃথীৰীয়ে বোলে 'প্ৰেম গৰাকী ধৰাৰ।'

- (৩৪) খন্তেকীয়া কোঢ়ালে অনস্তুর সঙ্গীত ঢাকি ধৰে।
- (৩৫) আজ্ঞাৰ প্ৰগয়িনীৰ ওৰণিয়েই বিষাদ।
মিলনৰ মুহূৰ্তত সি খহি পৰে।
- (৩৬) জীৱনৰ মুদ্রাৰ ওপৰৰ বাজমোহৰ মৰণঃ এই মোহৰৰ বাবেই তাৰে
বহুলীয়া বণিজ কিনিব পাৰিব।
- (৩৭) খেতিয়কে নাঞ্জলেৰে পৃথিবীৰ কাষলতিত ভাকুট কুটায়, আৰু
পৃথিবীয়ে নদন-বদন শস্য ৰাপে হাঁহি উঠে।
- (৩৮) প্ৰতিধ্বনিয়ে নিজক মৌলিক বোলাবলৈকে মূলক শৈঘৰে।
- (৩৯) যি সংসাৰত সিহঁত ওপজে তাৰ উপঘূজ্জ হ'বলৈকে ধাঁহ পাতত ধাৰ,
গোলাপৰ ঠাবিত কাঁইট, মৌ-মাখিব শুঁ আৰু হৰিগৰ শিং গজে।
- (৪০) স্বপ্ন পত্নী, তেওঁ কথা নকৈ নোৱাৰে;
টোপনি স্বামী, তেওঁ নীৰৱে সহি থাকে।
- (৪১) মাছৰোকা চৰায়ে ভাৰে মাছটোক আকাশত এপাক ফুৰাই অনা তাৰ
অনুগ্ৰহ।
- (৪২) ভুল সোমাৰ ভয়ত দুৱাৰ জপালে সত্যও বাহিৰতে থাকিব।
- (৪৩) ভালপোৱাত কলি ফুল হয়, উপাসনাত ফুল ফল হয়।
- (৪৪) কোনো শলাগ নিবিচাবি শিপাই গছক পোহ দি পৰি নোঘোৱাকৈ ৰাখি
ডাল-পাত মেলায়, ফুল ফুলায়, ফল ফলায়।
- (৪৫) কথাই দুখেৰে কয়, ‘কাম, মই ফোপোলা।’
কামে ততোধিক বেজাৰেৰে কয়, ‘কথা, তোমাক
দেখিহে বুজোঁ মই যে কিমান নিঃস্ব।’
- (৪৬) নিজ ৰূপত সত্য যথৰ; উপন্যাসত ই পাৰ পায়।
- (৪৭) এটি লক্ষ্যতৰাই যেন আমাৰ লক্ষ্য ধিৰ কৰে।
- (৪৮) নিশাই ফুল ফুলায়, দিনে তাৰবাৰে শলাগ লয়।
- (৪৯) ক্ষমতাই ভাৰে তেওঁ যাক অনুগ্ৰহ কৰি গৰকি ধৰিছে সি কেঁকাৰ কিয়?
- (৫০) ধূনীয়া মকৰা-জালখনিয়ে যেন নিয়ৰৰ মুকুতাবোৰহে ধৰিব! পাছে,
ধৰে মাখি।
- (৫১) জোনাকী পৰুষাই তৰাক কয়, ‘বৈজ্ঞানিকে কয়,—
তোমালোকৰ পোহৰ এদিন হৈবাই যাব।’
তৰাই নীৰৱতাৰে তাৰ সমিধান দিয়ে।

- (৫২) বৰষুণৰ টোপালে পৃথিবীক কয়, 'আই,
আমি তোমাৰ ঘৰ-নবিয়া সন্তান; স্বৰ্গ এবি
ঘৰৰ ল'বা ঘৰলৈ ঘূৰি আহিছোঁ।'
- (৫৩) সংসাৰে মোক দুখৰ চুমা দিছে যাতে মই সংসাৰক মোৰ কৰণ গান
শুনাওঁ।
- (৫৪) চিৰ যুক্তিপূৰ্ণ মনটো ধৰিবলৈ নাল নথকা খুৰৰ দৰে, ব্যৱহাৰত বিপদ।
- (৫৫) দৈশৰে নিজাৰ তৰাতকৈ মিঠাতেলৰ চাকিটিকহে ভাল পায়।
- (৫৬) জুলি উঠা ধূপখৰি ডালে কয়—, 'এয়া মোৰ হিয়াৰ ধূপ, প্ৰাণৰ শিখা,
জীৱনৰ হোম।
- (৫৭) বৰলবাহে কয়, 'মৌ বাহ নিছেই সক।' মৌবাহে কয়—, 'ইয়াতকৈ সক
মৌবাহ এটাকে তোমালোকে সাজাচোন বাব।'
- (৫৮) সাদৰী, বিলৰ নীল বৰণৰ দৰে তোমাৰ সৰলতাই তোমাৰ সত্যৰ সত্য-
উপলক্ষিৰ গভীৰতা বুজায়।
- (৫৯) দৈশৰৰ সৌহাতখন মৰমৰ, বাওঁখনহে ভয়ঙ্কৰ বুলি বুজিব লাগে।
- (৬০) মানুহ মহৎ, মানুহবিলাকহে বেয়া।
- (৬১) মৰম হেৰুই জীৱন আৰু ধনীহে হয়।
- (৬২) গোলাপ চাৰ খুজিলে তাৰ কঁইটো চাৰী।
- (৬৩) বৰষুণৰ টোপোলা এটাই ক'লৈ, 'মালতী, তোমাৰ বুকুত যেন মোক
চিৰকাল ঠাই দিয়াঁ।' মালতী পাহিয়ো মুঠেই এটি হৃমনিয়াহ পেলালে
আৰু 'একো ক'বলৈ নৌ পাওঁতেই সবি মাটিত পৰিল।
- (৬৪) ভুলৰ খালেদিও সত্যৰ সোত বয়।
- (৬৫) তৰোঝাল ধাৰে খাপক ভোটা বুলি হঁহা ভুল।
- (৬৬) সত্যৰ ওলোটা ফালেই অসত্য।
- (৬৭) চকুৱে দৃষ্টি-শক্তিৰ শঙাগ নলয়, লয় বিত চকুৱ।
- (৬৮) সংসাৰক ভালপোৱাকেহে জীয়াই থকা বুলি জানিবা।
- (৬৯) সুৰাৰে চপচপীয়া পিয়লাৰ দৰে প্ৰেমেৰে ওপচা জীৱনকহে জীৱন
বোলে।

শিক্ষা আৰু জীৱন

পুত্ৰ-গৰ্বী এজন পিতাকে শিক্ষা-তত্ত্বজ্ঞ এজন বন্ধুক জনালে বোলে তেওঁৰ
ল'বাটিক নিচেই অলপ বয়সৰ পৰাই শিক্ষা দিছে। “কিমান বয়সত?” “তিনি
বছৰত।” “পলমহে হ'ল।” আপুনি কয় নেকি ওপজাৰ পৰাই শিক্ষা দিব
লাগিছিল? ” ‘ওঁ, তাতকৈ আগত নোৱাৰিলে জন্মৰ পৰাই দিব লাগিছিল।’

মহাভাৰতৰ কাহিনীৰ পৰা আমি জানো অভিমন্যুৰে মাতৃগৰ্ভতে বুহভেদ
মন্ত্র শিকিছিল। প্রহৃদেও মাতৃগৰ্ভতে দৈৰ্ঘ্য-ভক্তিৰ নিয়ম শিকিছিল। ভাৰতীয়
ৰীতিমতে গৰ্ভারহ্ত তিৰোতাই কৃৎসিত দৃশ্য চাব নাপায়, আপচু মাত শুনিব
নালাগে, খৎ-দুখ মনত ঠাই দিয়া অনুচিত, আৰু সোৱোপা বা দিনত শোৱা স্বভাৱ
এৰিব লাগে, ইত্যাদি। ইয়াৰ বিপৰীতে তেওঁলোকে সুন্দৰ দৃশ্য চাব লাগে, সুৱলা
কথা শুনিব লাগে, চিৰানন্দভাৱে থাকিব লাগে, শাৰীৰিক-মানসিক তৎপৰতা
ৰাখিব লাগে ইত্যাদি। প্রাচীন গ্ৰীছতো গৰ্ভৰতী তিৰোতাই শোৱনী কোঠাত
এপোলো আদি সুশ্রী-বলীষ্ঠ দেৱতাসকলৰ চিৰ আঁৰি ৰাখিছিল তেনে সন্তানৰ
জন্ম সন্তুষ্ট হ'বলৈ।

ওপজাৰে পৰা যিবিলাক সন্তান ৰাতি আন্ধাৰত শোৱে, গাছত তেওঁলোক
পোহৰত শুব নোৱা হয়; আৰু যিবিলাকে পোহৰত শোৱে, তেওঁলোকে
আন্ধাৰত শুব নোৱাৰে, ইত্যাদি। ইয়াৰ পৰা বুজিব পাৰি, ওপজাৰ পৰাই সন্তানৰ
শিক্ষাই আপোনা-আপুনি গঢ় ল'বলৈ ধৰে, সাৱধানে সুপৰিবেশত সুশিক্ষা
নিদিলে, অসাৱধানতাত কু-পৰিৱেশত কু-শিক্ষা লাভ কৰিবই, শিক্ষা বৈ
নাথাকে।

সন্তানৰ চলন-ফুৰণ, কথা-বাৰ্তা, খোজকঢ়া, পিঙ্কা-উৰা আদিয়েও সু-
শিক্ষা পোৱা বা নোপোৱাৰ বতৰা দিয়ে; সজ ব্যৱহাৰৰ সন্তানক সেই দেখি
শিক্ষিত আৰু তেনে ব্যৱহাৰ নজনাবোৰক অশিক্ষিত বোলা হয়। এতেকে বি.এ.,
এম.এ. হ'লেহে শিক্ষিত বোলা কথা ভুল আৰু উপলুঙ্গ কথা।

সন্তানে কিমান বয়সত কিমানপৰ শুব লাগে, কেনে খাদ্য খাব লাগে,
কেনেদৰে ঠিয় বা খোজকাটিৰ লাগে, এনেবোৰ কথাও প্ৰাথমিক শিশু-শিক্ষাৰ

অঙ্গভূক্ত। উপযুক্ত শিক্ষা নোপোরা সন্তানবহে পোন হৈ ঠিয় হোৱা, বুকু ফিল্ডাই খোজকচা আদি সজবোৰ নাথাকে, আৰু সি সদায় অশিক্ষিত পৰিয়াল আৰু তেনে পৰিবেশৰ ইন্দিত দিয়ো।

কছিয়া আদি উন্নত দেশত ওপজাৰ পাছৰ পৰাই ৰাষ্ট্ৰীয় সন্তান শিক্ষা আৰু লালন-পালনৰ দায়িত্ব প্ৰহণ কৰে, কিয়নো যিহেতুকে প্ৰত্যেক সন্তান ৰাষ্ট্ৰৰ সম্পত্তি আৰু সেই সম্পত্তিৰ বক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে সাধাৰণতে তেওঁলোকৰ ঘৰুৱা পৰিবেশ নাই। ভাৰতবৰ্ষৰ নিচিনা যিবোৰ দেশত তেনে দিহা নাই, ত'ত ঘৰেই প্ৰথম আৰু প্ৰধান শিক্ষালয় হ'ব লাগিব; কিয়নো যি ঠাইত সন্তান শিক্ষালয়ত দিনটোৰ তিনি-চাৰি ঘণ্টাহে থাকে আৰু বাকী একৈশ বা একুবি ঘণ্টা ঘৰত থাকিব লগা হয়, তাৰ ঘৰুৱা পৰিবেশ সজ শিক্ষাব আশ্রম নহ'লে, সন্তান তথা ৰাষ্ট্ৰৰ ভৱিষ্যত কেতিয়াও আশা প্ৰদ হ'ব নোৱাৰে।

বহুল ভাৰত সংসাৰেই এক বিশাল শিক্ষালয়, আৰু মাত্ৰগৰ্ভৰ পৰা ভৃগৰ্ভলৈকে জীৱনটো কেৱল শিক্ষা আৰু শিক্ষা। গাইগুটিয়া, সামাজিক, ৰাজনৈতিক প্ৰভৃতি বিভিন্ন অভিজ্ঞতাই ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষাব ওপৰত যথেষ্ট প্ৰতিক্ৰিয়া কৰে।

শিক্ষা আৰু সমাজ

মানুহ সামাজিক জীৱ, আৰু সমাজৰ এক অঙ্গ; গতিকে সমূহৰ সুখ আৰু কল্যাণ সাধন মানুহৰ প্ৰধান কৰ্তব্য। সেই দেখি সমাজৰ দ্বাৰা সমাজৰ হকে সমাজৰ যি দায়িত্ব তাক শিক্ষা-যন্ত্ৰেৰে পালন কৰিব লাগে। এতেকে শিক্ষিত হোৱা মানে সমাজৰ সেৱাৰ বাবে অধিক উপযুক্ত আৰু অধিক কাজুৱা হোৱা। ইয়াৰ বাবে ব্যক্তিগত বিসৰ্জন দিবৰ আৱশ্যক নহয়; শিক্ষাব দ্বাৰা পোনতে ব্যক্তিৰ শাৰীৰিক-মানসিক আৰু নৈতিক-আধ্যাত্মিক এই চতুৰ্বৰ্গৰ বিকাশ সাধন কৰি তাক সমাজৰ সেৱাৰ হকে উছৰ্গা কৰাই প্ৰকৃত শিক্ষাব লক্ষ্য।

এই লক্ষ্য মানি লোৱা মানেই অৱশ্যে শিক্ষা যে ব্যক্তি বা সমাজৰ অলঙ্কাৰ নহয়, ই যে কাৰ্যকৰী আৰু কাজুৱা, ব্যৱহাৰোপযোগী আৰু ব্যৱসায়িক শিল্পৰ দৰে হ'ব লাগিব এই কথা সহজে গম ধৰিব পাৰি। শিক্ষাব এনে বিবৃতিৰ পৰাই ভাৰতত আজিও চলি থকা অবাস্তৱ তথাকথিত শিক্ষা যে প্ৰকৃত শিক্ষা নামবাচক হ'ব নোৱাৰে তাকো ধৰিব পাৰি; কিয়নো কৰ্মৰ ধূটিৰ চাৰিফালেহে শিক্ষাব

চেবেকি ঘূরিব লাগিব, মেৰুদণ্ডৰ দৰে কালনিক বেঝাত ঘূৰা শিক্ষা যেনে অবাস্তৱ
তেনে অপদার্থ।

ইয়াৰ বাবেই উচ্চ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ শেষত, বৰ্তমানৰ শিক্ষাৰ সম্পূৰ্ণ
বিকেন্দ্ৰীকৰণ আৱশ্যক। বৰ্তমানৰ পৰাধীনতাৰ শিক্ষাত বছৰি যি কোটি কোটি
টকা অকল পানীত পেলোৱাই নহয়, বাস্তৱতে দেশৰ যুৱা শক্তিৰ ধৰংসৰ অৰ্থে
ব্যয় কৰা হৈছে, সেই টকাৰে দেশত যিমান লাগে সিমান বিজ্ঞান আৰু শিল্পৰ
বিদ্যালয় পাতি দিয়া হওক যাতে শতকৰা ১০/১৫ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এই চৌধু-
গোদৰ বছৰ বয়সতে আত্মশিক্ষাৰ সঁজুলি লৈ নিজ জীৱিকা আৰু সমাজ সেৱাৰ
বাবে সেইবোৰ বিদ্যালয়ত ভৰ্তি হ'ব পাৰে।

প্ৰকৃত জ্ঞানার্থী আৰু মেধাবী শতকৰা বাকী দহ বা পাঁচজনে সমাজৰ
জ্ঞানৰ অগ্ৰগতিৰ বাবে বিজ্ঞান-দৰ্শনৰ চৰ্চাত আগবঢ়িৰ আৰু ধন-মান-লোভী
নহৈ মানুহৰ জ্ঞান উৎকৰ্ষৰ বাবে জীৱন উৎসৱা কৰা শুকৱে তেওঁলোকক বাট
দেখুৱাব। বিজ্ঞান আৰু শিল্প বিদ্যালয়ৰ শিক্ষার্থীৰ বাবেও তেনেবোৰ অনুষ্ঠানৰ
পৰা উচ্চ শিক্ষাৰ দিহা কৰিব পৰা হয় যাতে তেনেবোৰ শিল্প-বিজ্ঞানত বিশেষ
ৰাপ থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নিজ বুদ্ধি-বিকাশৰ সুবিধাৰ পৰা বঢ়িত হ'বলৈ নাপায়।

এই বিকেন্দ্ৰীকৰণ কাৰ্য শীঘ্ৰে সম্পূৰ্ণ নহ'লে দেশত কাঠফুলাৰ দৰে গজা
স্কুল-কলেজেই নহয়, বিশ্ববিদ্যালয়বোৰেও দুখীয়া ভাৰতীয় প্ৰজাৰ গাঁঠিৰ ধন
অপব্যয় কৰি দেশত নিবনূৱা সমস্যা বচোৱাৰ উপৰি সমাজৰ ওপৰত আৰু
কিমান পাপৰ বোজা দিব তাৰ লেখ-জোখ নাই। দেশত অসাকৰা শিক্ষাৰ এই
স্কুল-কলেজবোৰ যেনেদৰে ওফন্দি উঠিছে তালৈ চাই এই বিকেন্দ্ৰীকৰণ অতি
অচিৰে হৈ নুঠিলে অকল সমাজেই নহয়, ৰাষ্ট্ৰও ভাৰাকৃত নহৈ নাথাকিব।

১৯৫৭ত কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কলভেক্স্যন্ ভাষণত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ
মঞ্চুৰী আয়োগৰ সভাপতি দেশমুখে ভাৰতত এই পৰাধীনতাৰ শিক্ষাৰ নিম্না কৰি
কৈছিল বোলে কলিকতা বিশ্ববিদ্যালয়ে (গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপিত হোৱাৰ
দহ বছৰৰ পাছত) অকলে ১০,০০০ হাজাৰ (নৈবে হাজাৰ) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ
তথাকথিত শিক্ষাৰ তত্ত্বাবধান ল'ব লাগে। অথচ অতি আশৰ্যৰ বিষয় বৃটেইনৰ
সাতখন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা একেলগ কৰিলোও ভাৰতৰ এই এখন
বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লেখৰ কাৰ নাচাপে!!

সেই কল্ভেক্স্যনৰে উদ্বোধনী ভাষণত তেতিয়াৰ ৰাষ্ট্ৰপতি ৰাজেন্দ্ৰপ্ৰসাদে
কৈছিল—‘শিক্ষাৰ মানবিন্দুৰ যি অধঃপতন হৈছে, তাক আটায়ে সৈ কাঢ়িছেও;

তদুপরি পৰীক্ষার ফলাফলৰ ওপৰত যি ডিগ্ৰীৰ আঁক মাৰি দিয়া নিয়ম আছে
সিও অখলে গৈছে; কিয়নো উচ্চ শিক্ষার কোনো প্ৰমাণ নলগা সামান্য চাকৰি
এটাৰ বাবেও হাজাৰ হাজাৰ নহ'লেও শ শ আবেদন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ
ডিগ্ৰীধাৰীসকলৰ পৰা দ'ম হয়হি।'

বিজ্ঞান আৰু শিল্প বিদ্যালয় আৱশ্যকীয় অনুপাতত নাই, ইফালে ডিগ্ৰীৰ
অন্যায় মোহ আৰু কৰ্মবিমুখতা, ইত্যাদিয়োই এনে প্ৰার্থী-শিক্ষিতৰ হেতু বুলিৰ
পাৰি। শিল্প-বিজ্ঞানৰ বিদ্যালয় হ'লেও তাতকৈ শ্ৰমবিমুখ চাকৰিয়াল হ'বৰ
ধাউতি সহজে আঁতৰি যোৱাৰ আশা তাকৰ; গতিকে মসীজীৱী বা বুদ্ধিজীৱীতকৈ
শ্ৰমজীৱীসকলৰ উপাৰ্জন ওপৰত থকা বাধ্যনীয় হ'ব আৰু বাস্তৱতে
শ্ৰমজীৱীবিলাকেই সমাজ যন্ত্ৰৰ উন্নতিৰ প্ৰকৃত চালক।

শিক্ষা আৰু ৰাষ্ট্ৰ

যিগুণে মানুহৰ অভাৱ-অভিযোগবোৰ প্ৰায় একে, কিন্তু শক্তি-সামৰ্থ্য বহুত
বেলেগ, আৰু যিগুণে সেই অভাৱ-অভিযোগবোৰ পূৰ্বাবলৈ গাই-গুটীয়া শক্তি-
অসম্পূৰ্ণ, সমুহীয়া শক্তিৰ প্ৰয়োগতহে সেইবোৰ পূৰ্বাব পাৰি; সেই গুণেই
সমাজৰ প্ৰতিষ্ঠা আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ জন্ম, আৰু সেই গুণেই ৰাষ্ট্ৰীয় চৰিত্ৰৰ স্বৰূপ তাৰ
নাগৰিক চৰিত্ৰৰ প্ৰতিৰূপ হয়।

ৰাষ্ট্ৰীয় চৰিত্ৰ উন্নয়নৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰই নিৰ্খুত শিক্ষা-যন্ত্ৰ গঢ়ি ল'ব লাগে। দুশ
বা ততোধিক বছৰৰ পৰাধীনতাত ভাৰতৰ জাতীয় চৰিত্ৰৰ কল্পনাতীত অৱনতি
ঘটিছিল যে সন্দেহ নাই; আৰু দাসত্ব শৃংখলৰ শিক্ষা পদ্ধতিয়ে যে সেই
অধঃপতনত যথেষ্ট বৰঙণি যোগাইছিল সিও ধৰ্ম সত্য। গতিকে আজি ভাৰতৰ
ৰাষ্ট্ৰীয় চৰিত্ৰৰ উন্নয়ন কৰিবলৈ হ'লে সেই পৰাধীন শিক্ষা-পদ্ধতিৰ সংশোধন
নহয়, বাস্তৱতে আমূল পৰিৱৰ্তন কৰিব লাগিব নিশ্চয়, কিয়নো যি বগা
সৰিয়াহৈৰে ভূত জাৰে তাতে যদি ভূত সোমাই থাকে তেন্তে ভূত খেদোৱা সকলো
চেষ্টা বিকল নহৈ নোৱাৰে।

পৰাধীনতাৰ সেই দুশ-আঁচৈশ বছৰৰ লগত বৰ্তমান ৰাজনৈতিক
স্বাধীনতাৰ এই কুৰি বছৰ যোগ দিয়া হওক,—এই প্ৰায় তিনিশ বছৰ মানসিক
পৰাধীনতাত ধাকি এই পদ্ধতিৰ পাপথিনি ওপৰে ওপৰে চালে আমাৰ চকুত
নপৰা একো আচৰিত কথা নহয়; কিন্তু আমাৰ চকুত নপৰিল বুলি সেই পাপে

ভারতীয় জাতীয় জীৱন আৰু বৰ্তমান ৰাষ্ট্ৰিক খুলি খুলি নোখোৱাকৈ বৈ থকা নাই
যে ই সুনিশ্চিত।

পৰাধীন শিক্ষাৰ পাপৰ শিরোমণি হ'ল দেশ মাতৃ তথা ভারতীয় আদৰ্শৰ
প্রতি অৱজ্ঞা; আৰু এই পাপ সৰ্বসাধাৰণতকৈ তথাকথিত উচ্চ শিক্ষিতৰ
অন্তৰত দকৈ শিপাল।

হঁশ-মান-ধনৰ বাবে শাসনৰ বাঘজৰী হাতত গোৱাও এক, আৰু দেশৰ
মাতৃ-ভক্ত সন্তান হোৱাও এক; শাসনৰ বাঘ-জৰী ধৰিবৰ যোগ্য লোক আমাক
নলগা নহয়, কিন্তু তাৰ আগতে তেওঁলোকে মাতৃ-মন্ত্ৰত শৰণ লৈছে নে নাই সিৎ
লেখৰ কথাই। এই মাতৃ-মন্ত্ৰ কি? তাৰ বীজ বেদ উপনিষদ, ৰামায়ণ, মহাভাৰত
আৰু গীতা-পুৰাণ আদিত নিহিত আছে; তাক বিচাৰি উলিয়াই শিৰত ল'ব
নোৱাৰিলে দেশৰ কালিকা বা ভাৰত মাতৃৰ মহিমা বুজিব নোৱাৰি, আৰু ইয়াক
নুৰুজাকৈ ভাৰতৰ শাসনৰ বাঘজৰী ধৰাও অন্যায়।

বিদেশীয়ে ভাৰত শাসন কৰি অকল ইয়াৰ ধন-সোণকে লুটি নিয়া নাই,
পৰাধীনতাৰ শিক্ষা দি ইয়াৰ শাহও কাঢ়ি নি খোলাটো এৰি গৈছে। আজি
ভাৰতখন পৰি আছে, তাৰ প্রাণ-বস্তু নাই; গীতা-উপনিষদ পৰি আছে, ইংৰাজে
এৰি যোৱাৰ পাছত আমি নিজ হাতে সংস্কৃত চৰ্চা অকল নিকংসাহ কৰাই নহয়
প্ৰায় নিষেধ কৰি, স্কুল-কলেজৰ পৰাও নিৰ্মূল কৰিবৰ দিহা কৰিছোইহাঁত!! কিয়?
কাৰণ ই ভাৰতৰ দেৱ-ভাষা হ'লেও যু'বপ-আমেৰিকাৰ বজাৰ-দৰত সংস্কৃত
সাহিত্য কু-সংস্কাৰৰ ভঁৰাল বুলি আমাৰ মূৰ-নোহোৱা 'মূৰবী'বিলাকৰ ধাৰণা।

কিন্তু সেই যু'বপৰে অমৰ মনীষী মেঝমূলাৰে কি কৈ গ'ল?—'মানুহ মনৰ
শ্ৰেষ্ঠতম বিকাশ কোন আকাশৰ তলত হৈছিল? প্লেটোৰ আৰু কান্ত
চৰ্চাকাৰীসকলৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰিবৰ সম্পূৰ্ণ উপযোগীকৈ বেলিৰ তলত
কোন দেশৰ মানসে জীৱনৰ পৰম সমস্যাবোৰ চিন্তা কৰি চৰম সমাধান বিচাৰি
পাইছিল?—মোক সুধিলে মই আঙুলিয়াম ভাৰতবৰলৈ।

'আকৌ, কেৱল গ্ৰীষ্মীয় আৰু ৰোমীয়সকলৰ আৰু ছেমিটিক জাতিৰ
ইহুদীবিলাকৰ চিন্তাৰ কোলাত লালিত-পালিত আমি যু'বপীয়বোৰে আমাৰ
অকল এই জীৱনেই নহয় আমাৰ জন্মান্তৰ আৰু অনন্ত জীৱন অধিক পৰিপূৰ্ণ,
অধিক ব্যাপক, অধিক বিশ্বজনীন, আৰু বাস্তৱতে অধিক মানৱী কৰিবলৈ
বিচাৰিলে আমি কাৰ পৰা তাৰ সংশোধন পাৰ পাৰিয়? মই নিজকে সোধো,
আৰু ভাৰী ভাৰতবৰ্যৰ কথা।'

কালৰ কুটিলা গতি ! সেই ভাৰতবৰষই আজি অকল যু'বপ নহয়, ন-চহকী
আৰু ন-সভ্য আমেৰিকাৰ দুৱাৰ-দৃলিত অকল ধনৰ বাবেই নহয় আদৰ্শৰ বাবেও
শিক্ষা-জুলী লৈ উপন্থিত ! ভাৰত-মাত্ৰৰ প্রতি ইয়াতকৈ হীন অগমান নিজ
সন্তানেহে নালাগে সাত শতকৰেও কৰিবলৈ-সাহ নকৰিলেহেঁতেন। ব্যক্তিৰ দৰে
জাতিৰ শ্ৰেষ্ঠতম সম্পত্তি আয়ুসমান; গৰুৰ নেজত ধৰি বৈতৰণী পাৰ হ'ব
খোজা মূৰ্খৰ দৰে ভাৰতীয়াই আজি আমেৰিকাৰ নেজত ওলমি ভৱ-সাগৰ পাৰ
হ'ব খুজিছে। ইয়াতকৈ আৰু দুখলগা প্ৰহসন কোনো নাট্যকাৰে বচিব নোৱাৰিব
নিশ্চয়। ভাৰতৰ এই “অতো নষ্ট ততো প্ৰষ্টঃ” অৱস্থাৰ বাবেই নীচতম
আয়ুকেন্দ্ৰিকভাৱে ৰাষ্ট্ৰ আৰু সমাজ গ্ৰাস কৰিবলৈ ওলাইছে।

শিক্ষা আৰু প্ৰকৃতি

বিশ্বৰ মূল প্ৰহ-প্ৰকৃতি; মানুহে লিখা সকলো প্ৰহ ইয়াৰ সৰ-সুৰা
প্ৰতিলিপি। ইহাতে, মানুহ প্ৰকৃতি-সন্তান; যদিও আজি সভ্যতাই আমাৰ প্ৰকৃতিৰ
পৰা আঁতৰাই আনিবৰ চেষ্টা কৰিছে, তথাপি আজিও মানুহৰ শান্তিৰ বাবে
প্ৰকৃতিৰ শীতল কোলা পতা আছে। এতেকে সকলো ফালৰপৰাই সেই আদিম
প্ৰহ প্ৰকৃতিৰ শিশুৰ বিদ্যাৰণ্ত হ'ব লাগে; মানুহে লিখা প্ৰহ আগ হ'ব নোৱাৰে।

পুঞ্জ মানে ঘূল, হস্তী মানে হাতী, ইত্যাদি; কিন্তু পুঞ্জ, হস্তী আদি
অভিধান বা কিতাপত নাথাকে; পুঞ্জ বা হস্তী কি তাক চিনিবলৈ হ'লে প্ৰকৃতিৰ
বুকুত বিচাৰিব লাগিব। পুঁথিগত বিদ্যা অকল অবাস্তৱেই নহয়, বহুত সময়ত সি
দ্রাস্ত আৰু অনিষ্টজনক হয়; পুঁথিৰ পাঠ সহজে নীৰস আৰু আনন্দ-নাশক হ'ব
পাৰে, কিন্তু প্ৰকৃতি-পাঠ চিৰ বসাল আৰু সদানন্দময়। এতেকে পোনতে তিনি
বছৰ মান বয়সৰ পৰা প্ৰকৃতি-পাঠত শিশু-শিক্ষা আৰম্ভ কৰি পাঁচ-ছয় বছৰ
বয়সৰ আগত কিতাপৰ লগত ভেটা-ভেটি কৰিব নালাগে; ইমানেই নহয়,
সকলো সময়তে কিতাপতকৈ প্ৰকৃতিৰ পৰা জ্ঞান আৰু অনুপ্ৰেৰণা লাভৰ যত্ন
কৰিলে শিক্ষার্থী সদায় লাভবান হয়।

ৰামায়ণ প্ৰভৃতিত অলেখ চৰাহিৰ নাম আছে, কীৰ্তন আদিত নানা ফুলৰ
নাম আছে, অনেক প্ৰাণৰ অনেক জীৱ-জন্ম, গছ-গছনিৰ নাম আছে, প্ৰাকৃতিক
ভূগোল আদিত ডাৰুৰ, মৈ, পৰ্বত আদিৰ উৎপত্তিৰ কথা আছে, কিন্তু পোনে
সেইবোৰ পঢ়িলে তাৰ প্ৰকৃত উপলক্ষি হ'ব নোৱাৰে; আৰু বহুত সময়ত
সি আমাৰ মূৰত জীৱ নোযোৱা আহাৰৰ দৰেই থাকে। কিন্তু যেতিয়া আমি
প্ৰকৃতি-পাঠৰ পৰা কিতাপৰ পাঠলৈ আহোঁ তেতিয়া আমাৰ বাবে সকলো জ্ঞান

মুকলি হয়, আর সহজে জীগ যায়। এনেদেরে দেখা-শুনাবিলাকৰ জ্ঞান আয়ত্ত
হ'লে নেদেখা-নুশুনাবিলাকো ভবিষ্যতে জানিব-বুজিবৰ সুবিধা হয়।

অকল ফুল-পথিলা বা নৈ-পর্বত আদিয়েই নহয়, গাঁও-ভূই আর খেতি-
বাতি আদি ব্যৱহাৰ, আৰু বিজ্ঞানৰ সহায়েৰে মানুহে প্ৰকৃতিৰ শক্তি কিদৰে
ব্যৱহাৰত লগাইছে তাৰ বাবে পানী-কল, বিদ্যুৎ-উদ্যোগ আদিও সাধাৰণভাৱে
শিক্ষার্থীয়ে দেখিবলৈ পাৰ লাগে। তদুপৰি নগৰৰ ধনী পৰিয়ালৰ শিক্ষার্থীয়ে
দুঃখীয়া আৰু চহা জীৱনৰ দুখ-সুখ আৰু অভাৱ-অন্তিমৰো আভাস পালে দেশ
আৰু সমাজৰ প্ৰতি ভবিষ্যতত তেওঁলোকৰ দায়িত্ব বৃজাত সহায় হ'ব। তাৰ লাগে
লাগে সুন্দৰ আৰু ঐতিহাসিক ঘটনাপূৰ্ণ ঠাইবোৰ দেখি তেওঁলোকৰ সৌন্দৰ্যবোধ
আৰু দেশৰ অতীতত ভূমুকি মাৰিবৰ স্পৃহা জাগি উঠিব।

শুরনী প্রকাশৰ সদ্য প্রকাশিত পুথিসমূহঃ

ডিম্বেশ্বৰ নেওগৰ

- : New Light on History of Asamiya Literature
- : যুগনায়ক শঙ্কৰদেৱ
- : বিশ্ব সাহিত্যৰ জিলিঙ্গনি
- : ডিম্বেশ্বৰ নেওগৰ জনকাৰ্য
(বহুবহী-পানীমিঠৈ, বনবেনু, পুতলি)
- : অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী

আজলীতৰা নেওগৰ

- : আল্লাউদ্দিন আৰু এটি আচৰিত চাকি
- : সিন্দৰাদ আৰু সাতোটি জলযাত্রা

শ্রীমতী মাণিক্যিমধুৰি (নেওগ) বৰদলৈৰ

- : বিলাতী পিঠা

শুরনী প্রকাশ
গুৱাহাটী - ৭৮১০০৫